

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAS

KPB.410.004.01.2021

gen. insp. dr Jarosław Szymczyk
Komendant Główny Policji
ul. Puławska 148/150, 02-624 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/040 – Przygotowanie wybranych podmiotów do realizacji zadań na rzecz zapewnienia porządku publicznego z wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Komenda Główna Policji
Kierownik jednostki kontrolowanej	Gen. insp. dr Jarosław Szymczyk, Komendant Główny Policji, pełniący funkcję od 13 kwietnia 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Struktury organizacyjne Policji odpowiedzialne za realizację zadań związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego.2. Doskonalenie zawodowe obsady oddziałów, samodzielnych pododdziałów prewencji Policji i nieetatowych pododdziałów, oddziałów prewencji Policji.3. Przygotowanie logistyczne Policji do działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego.4. Przygotowanie i prowadzenie działań sił policyjnych z użyciem środków przymusu bezpośredniego (dalej: śpb) w ramach operacji policyjnych.5. Kontrola stosowania przez funkcjonariuszy śpb. Pomoc psychologiczna i prawna udzielana policjantom.
Okres objęty kontrolą	Kontrola obejmuje okres od 1 stycznia 2019 r. – do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce. Kontrolą objęto również dokumenty wytworzone wcześniej, niezbędne dla realizacji celów kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Katarzyna Szymańska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPB/53/2021 z 21 czerwca 2021 r.2. Elżbieta Antas, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPB/59/2021 z 31 sierpnia 2021 r.3. Katarzyna Kędzior-Rejner, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPB/52/2021 z 21 czerwca 2021 r.4. Barbara Łysakowska-Paletko, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPB/51/2021 z 21 czerwca 2021 r. <p>(akta kontroli: Tom I str.1-8)</p>

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Komendant Główny Policji i podległe mu, kontrolowane przez Najwyższą Izbę Kontroli jednostki Policji były, co do zasady, przygotowane do zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego, przywracania zakłócanego porządku i ładu publicznego, z wykorzystywaniem środków przymusu bezpośredniego. Jednakże znaczące skrócenie liczby godzin szkolenia podstawowego, brak pełnego zaspokojenia potrzeb szkoleniowych, zwłaszcza na specjalistycznych kursach doskonalenia zawodowego (w tym z zakresu stosowania śpb), może negatywnie wpływać na poziom zawodowych kwalifikacji i umiejętności funkcjonariuszy, co z kolei może rzutować na prawidłowość realizacji przez nich zadań, w tym z wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego. Wdrożone przez Komendanta Głównego Policji zabezpieczenia oraz środki chroniące przed nadużyciami w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego nie były w pełni skuteczne. Wskazują na to skargi i postępowania dyscyplinarne zakończone ukaraniem policjantów oraz zidentyfikowane podczas kontroli wewnętrznej nieprawidłowości dotyczące m.in. dysponowania paralizatorami.

Oddziały Prewencji Policji (dalej: OPP) i samodzielne pododdziały prewencji Policji (dalej: SPPP), stanowiące odwód centralny Komendanta Głównego Policji przeznaczony do działań na terenie całego kraju, a także nieetatowe pododdziały i oddziały prewencji Policji (dalej: NOP, NPPP) zostały utworzone i zorganizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Pod względem organizacyjnym, kadrowym i wyposażenia w sprzęt, jednostki organizacyjne prewencji były przygotowane do ochrony porządku publicznego z wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego (dalej: śpb).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Stan zatrudnienia policjantów pełniących służbę w OPP i SPPP był zbliżony do optymalnych stanów etatowych ustalonych przez Komendanta Głównego Policji, a stwierdzone braki kadrowe nie przekraczały (poza nielicznymi przypadkami³) dopuszczalnego poziomu i nie miały negatywnego wpływu na realizację zadań ustawowych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Stan wyposażenia OPP, SPPP, NOP i NPPP w śpb, sprzęt ochrony balistycznej, środki ochrony indywidualnej oraz środki transportu, pomimo występujących deficytów w relacji do norm należności, pozwalał na realizowanie przez te jednostki powierzonych im w skontrolowanym obszarze zadań, a wynikające z braków ograniczenia nie wpływały w sposób zasadniczy na efektywność ich działania.

Ustalenia kontrolne wskazują, że funkcjonujący w Policji system szkolenia i doskonalenia zawodowego nie pozwalał na zaspokojenie w pełnym zakresie zidentyfikowanych potrzeb szkoleniowych Policji, w szczególności w zakresie doskonalenia zawodowego, na którym poruszano tematykę stosowania śpb oraz taktyki i techniki interwencji. Wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych na kursach specjalistycznych, w których realizowano ww. tematykę wyniósł w 2019 r. 45%, natomiast w 2020 r. jedynie 10%. Negatywny wpływ na wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych w 2020 r. miała niewątpliwie sytuacja epidemiczna związana z występowaniem zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Wymagało to podjęcia odpowiednich działań zwiększających bezpieczeństwo funkcjonariuszy, m.in. wstrzymano planowane przedsięwzięcia szkoleniowe co spowodowało, że wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych dotyczących szkolenia zawodowego podstawowego wyniósł w 2020 r. zaledwie 46% (w 2019 r. kształtował się na

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ W czerwcu 2021 r. w dwóch jednostkach prewencji (na 21 istniejących) nie osiągnięto 90% stanu zatrudnienia, tj. w OPP Szczecin (80,7%) oraz OPP Warszawa (87,8%).

poziomie 92%). Z powodu epidemii również program szkolenia zawodowego podstawowego Policjantów w 2020 r. został ograniczony o ponad połowę, tj. z 1 123 do 485 godzin lekcyjnych. W związku z powyższym, Komendant Główny Policji, dostrzegając potrzebę uzupełnienia wiedzy i umiejętności policjantów w zakresie wyłączonym z programu, podjął działania mające na celu uzupełnienie wiedzy funkcjonariuszy. W ramach doskonalenia zawodowego wprowadzono m.in. kurs specjalistyczny w celu uzupełnienia wiedzy i poprawy umiejętności absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego, realizowanego w okrojonym zakresie.

NIK zauważa, że kursy specjalistyczne realizowane w Policji, które w myśl założeń, powinny wyposażyć policjantów w wiedzę i umiejętności zapewniające właściwe przygotowanie do realizacji powierzonych zadań na stanowiskach specjalistycznych (m.in. dowódców drużyny, dowódców plutonu, dowódców kompanii zastępców dowódców kompanii) nie były obligatoryjne. W rezultacie policjanci, którzy zgłaszają potrzeby doskonalenia zawodowego nie zawsze są na nie kierowani, pomimo że wykonują zadania wymagające wiedzy i umiejętności, które mogliby nabyć na tych kursach.

W okresie objętym kontrolą w Policji przeprowadzono łącznie 16 702 436 interwencji, z czego w całej Policji odnotowano 368 zdarzeń (0,002%), tj. przypadków śmierci bądź zranienia osoby w następstwie użycia lub wykorzystania śpb lub broni palnej służbowej.

Problematyka używania lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy była przedmiotem kontroli przeprowadzonych przez Biuro Kontroli KGP w jednostkach Policji. W trakcie postępowań wyjaśniających w sprawie skarg na działania funkcjonariuszy związane z użyciem śpb, podejmowane były czynności, mające na celu wyjaśnienie wszystkich zarzutów podnoszonych w skargach. Skargi kierowane do Komendanta Głównego Policji były rozpatrywane w terminach określonych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁴. Postępowania wyjaśniające były również prowadzone w przypadku informacji medialnych oraz zawiadomień skierowanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz jego Pełnomocników Terenowych. Ponadto w KGP inicjowano i prowadzono działania m.in. w obszarze monitorowania oraz kontrolowania postaw i zachowań funkcjonariuszy i pracowników Policji, a także działania edukacyjne podnoszące ich kompetencje w zakresie praw człowieka i etyki zawodowej. Policjantom zapewniano odpowiednią pomoc psychologiczną.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm., dalej: kpa.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Struktury organizacyjne Policji odpowiedzialne za realizację zadań związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Opis stanu faktycznego

Organizację etatowych pododdziałów zwartych Policji określa decyzja nr 12 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie utworzenia, struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji oraz samodzielnych pododdziałów prewencji Policji⁶ (dalej: decyzja nr 12 KGP). Przy tworzeniu struktur oraz założeń organizacyjnych oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji uwzględniono m.in. analizy potrzeb poszczególnych garnizonów, specyfikę zadań tego rodzaju jednostek na danym terenie oraz możliwości etatowe całej formacji. Bieżące analizy zarówno w zakresie ewentualnych zmian w strukturze pododdziałów, jak również utworzenia nowych jednostek, na poziomie centralnym, prowadzone były przez Wydział Operacyjny Głównego Sztabu Policji KGP, w ramach którego za prowadzenie i realizację zadań w omawianym zakresie odpowiada Zespół Oddziałów Prewencji Policji. Zgodnie z decyzją nr 7 Dyrektora Głównego Sztabu Policji z dnia 18 kwietnia 2016 r. w sprawie szczegółowej struktury organizacyjnej i schematu organizacyjnego Głównego Sztabu Policji Komendy Głównej Policji, podziału zadań między dyrektorem, a jego zastępcą oraz katalogu zadań komórek organizacyjnych, do zadań ww. Zespołu należy m.in. projektowanie struktur organizacyjnych oraz określanie standardów wyposażenia i koordynowanie zaopatrywania w sprzęt, uzbrojenie oraz zasoby techniczne i ochronne oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji.

Sposób zorganizowania poszczególnych struktur wynikał z wieloletnich doświadczeń nabytych przez formację w toku realizacji ustawowych zadań, wymiany doświadczeń z policjami innych krajów oraz przyjętej taktyki działań. Według Komendanta Głównego Policji struktura oraz liczebność poszczególnych komórek organizacyjnych (w szczególności drużyny, plutonu czy kompanii) była adekwatna do zidentyfikowanych potrzeb w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz pozwalała na realizowanie zadań w sposób bezpieczny i efektywny, zarówno przez niewielki pododdział, jak i duży związek taktyczny.

(akta kontroli: Tom I str. 9, 11-12; Tom XV str. 401-402, 405-406, 414-525; Tom XVI str. 1-167)

W okresie objętym kontrolą funkcjonowało 14 oddziałów prewencji Policji⁷ w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu oraz siedem samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (dalej: SPPP) w: Bielsku-Białej, Częstochowie, Gorzowie Wielkopolskim, Legnicy, Opolu, Płocku i Radomiu. Liczbę stanowisk policyjnych w oddziałach prewencji Policji i samodzielnych pododdziałach prewencji Policji ustalono w decyzji nr 12 KGP na 6 806⁸ łącznie, z tego w OPP – 5 848 i w SPPP – 958.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dz. Urz. KGP z 2016 r. poz. 2 ze zm.

⁷ W trakcie kontroli NIK w KGP procedowano wnioski właściwych miejscowo komendantów wojewódzkich Policji w sprawie utworzenia nowych jednostek prewencji w Piotrkowie Trybunalskim, Ostrołęce i Siedlcach.

⁸ Do 1 maja 2021 r. stan etatów wynosił 6 801. Od 1 maja 2021 r. stan etatów w OPP w Olsztynie zwiększony został o pięć stanowisk policyjnych.

Zgodnie z § 4 decyzji nr 12 KGP Komendant Główny Policji sprawuje nadzór nad oddziałami prewencji Policji, które stanowią odwód centralny Komendanta przeznaczony do działań na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i to on podejmuje decyzje w sprawie zmiany miejsca stacjonowania oddziałów prewencji Policji (§ 5 ust. 1 i 2 ww. decyzji). Zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 1 decyzji nr 12 KGP komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji sprawuje nadzór nad przygotowaniem oddziału prewencji Policji do wykonywania zadań wynikających z odrębnych przepisów, a w szczególności wykorzystania przyznanego limitu etatowego w stopniu nie mniejszym niż 90% etatu oddziału prewencji Policji.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą występowały rozbieżności pomiędzy określonym dla OPP i SPPP stanem etatowym a stanem zatrudnienia, które dotyczyły głównie stanowisk policyjnych w kompaniach i plutonach prewencji oraz w kompaniach i plutonach wzmocnienia.

Stan etatowy i stan zatrudnienia policjantów w jednostkach OPP w okresie objętym kontrolą przedstawiał się następująco:

- w kompaniach i plutonach prewencji stan etatowy wynosił 4794, a stan zatrudnienia wynosił odpowiednio: 4605 (stan na 1.01.2019 r.), 4574 (stan na 1.01.2020 r.), 4631 (stan na 1.01.2021 r.), 4503 (stan na 1.06.2021 r.) i 4405 (stan na dzień 30.06.2021 r.);
- w kompaniach i plutonach wzmocnienia stan etatowy wynosił 430, a stan zatrudnienia wynosił odpowiednio: 363 (stan na 1.01.2019 r.), 376 (stan na 1.01.2020 r.), 384 (stan na 1.01.2021 r.), 385 (stan na 1.06.2021 r.) i 377 (stan na dzień 30.06.2021 r.).

Stan etatowy i zatrudnienia policjantów w jednostkach SPPP w okresie objętym kontrolą przedstawiał się następująco:

- w kompaniach i plutonach prewencji stan etatowy wynosił 726, a stan zatrudnienia wynosił odpowiednio: 701 (stan na 1.01.2019 r.), 703 (stan na 1.01.2020 r.), 703 (stan na 1.01.2021 r.), 705 (stan na 1.06.2021 r.) i 692 (stan na dzień 30.06.2021 r.);
- w kompaniach i plutonach wzmocnienia stan etatowy wynosił 112, a stan zatrudnienia wynosił odpowiednio: 107 (stan na 1.01.2019 r.), 106 (stan na 1.01.2020 r.), 108 (stan na 1.01.2021 r.), 109 (stan na 1.06.2021 r.) i 106 (stan na dzień 30.06.2021 r.).

(akta kontroli: Tom I str. 391,394; Tom XV str. 401, 404-405)

Właściwi miejscowo komendanci wojewódzcy/Stołeczny Policji sprawują nadzór nad przygotowaniem oddziałów prewencji Policji do wykonywania przypisanych im zadań, w tym m.in. w zakresie uzupełniania stanów osobowych jednostek tak, aby wypełnić dyspozycję § 7 ust. 2 pkt 1 decyzji nr 12 KGP, tj. wykorzystać przyznany limit etatowy w stopniu nie mniejszym niż 90% etatu tych jednostek. Powyższa granica 90% wynika ze specyfiki organizacji pododdziałów, w których około 80% etatów to stanowiska z najniższą grupą zaszeregowania w Policji, tj. policjant (druga grupa) oraz referent (trzecia grupa). Jak wskazał Komendant Główny Policji jednostki tego typu charakteryzują się mniejszą możliwością awansowania policjantów na wyższe grupy niż ma to miejsce w komendach miejskich/powiatowych Policji. Tym samym identyfikowana jest wyższa fluktuacja kadrowa na stanowiskach o niższych uposażeniach. Inaczej jest w przypadku kadry dowódczej, wśród której tego rodzaju rotacja kadrowa kształtuje się na poziomie pozostałych jednostek organizacyjnych Policji. Jako mechanizm ograniczający fluktuację w ww. strukturach wprowadzono z dniem 1 stycznia 2021 r. dodatek do uposażenia dla policjantów w wyodrębnionych oddziałach prewencji. Zgodnie z § 15b ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia

6 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad otrzymywania i wysokości uposażenia zasadniczego policjantów, dodatków do uposażenia oraz ustalania wysługi lat, od której jest uzależniony wzrost uposażenia zasadniczego⁹ policjantowi pełniącemu służbę na stanowisku etatowym w oddziale prewencji Policji lub samodzielnym pododdziale prewencji Policji przysługuje stały dodatek do uposażenia dla policjantów w wyodrębnionych oddziałach prewencji w wysokości 500 zł. Według wyjaśnień Komendanta Głównego Policji opracowane dla tego typu jednostek organizacyjnych założenia dotyczące struktur organizacyjnych wynikały z charakterystyki zadań wykonywanych przez pododdziały, w których zasadniczą rolę odgrywa doświadczenie zawodowe kadry dowódczej. W związku z tym strukturę organizacyjną oraz siatkę płac w tych jednostkach należy traktować jako adekwatną do realizowanych zadań na każdym ze stanowisk, a dopuszczalna możliwość utrzymania 90% stanu zatrudnienia wynika z założenia, że pododdziały te powinny być w gotowości do użycia w dowolnym miejscu i czasie, które wskazuje Komendant Główny Policji.

W Głównym Sztapie Policji Komendy Głównej Policji prowadzony był stały monitoring stanów osobowych oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji i w przypadku powtarzającego się braku uzyskania w danej jednostce organizacyjnej stanu etatowego określonego w § 7 ust. 2 pkt 1 decyzji nr 12 KGP badane są przyczyny takiego stanu rzeczy. Sytuacja taka miała miejsce np. w grudniu 2019 r. kiedy o wyjaśnienie przyczyn niedotrzymania limitu etatowego na poziomie nie mniejszym niż 90% etatu OPP zwrócono się do ówczesnego Komendanta Wojewódzkiego Policji w Szczecinie¹⁰. W odpowiedzi wskazano m.in. na uwarunkowania występujące na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim, wynikające z powyższego problemu z naborem do służby w Policji, co przekładało się na braki kadrowe w jednostkach organizacyjnych Policji ww. garnizonu. Powyższe w znacznym stopniu ograniczało możliwości pełnego realizowania wymogów związanych z obsadą kadrową poszczególnych jednostek i komórek organizacyjnych podległych KWP w Szczecinie. Jednostki w Warszawie, Wrocławiu i Legnicy oscylowały w tym czasie w granicy 90% stanu etatowego.

W 2020 r. z uwagi na sytuację epidemiczną i ograniczenia przyjęć nowych osób do Policji wskaźnik ten kilkakrotnie nie był osiągnięty przez Komendę Wojewódzką Policji w Gdańsku (czerwiec/lipiec 2020 r.). Jak wyjaśnił Komendant Główny Policji od końca 2020 r. zauważalna była jednak poprawa w tym zakresie w zdecydowanej większości jednostek, a jednostkami, które nie zdołały osiągnąć wyznaczonego poziomu zatrudnienia w pododdziałach zwartych były:

- od grudnia 2020 r. OPP w Szczecinie,
- od kwietnia 2021 r. OPP w Warszawie.

Według wyjaśnień Komendanta Głównego Policji kwestia braków kadrowych w pododdziałach prewencji Policji nie jest problemem krajowym, ale związana jest z rynkiem pracy na poziomie lokalnym i atrakcyjnością zawodu policjanta w stosunku do innych ofert pracy w danym regionie. Powyższe determinuje np. możliwość pracy w terenie przygranicznym z Niemcami (KWP Szczecin, KWP Gorzów Wielkopolski, KWP Wrocław) czy też różnorodny i rozwinięty rynek pracy w Warszawie.

Z analizy stanów osobowych za czerwiec 2021 r. wynika, że jedynie w dwóch jednostkach prewencji (na 21 istniejących) nie osiągnięto 90% stanu zatrudnienia,

⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1236 ze zm.

¹⁰ Do końca 2019 r. w OPP w Szczecinie przedmiotowy wskaźnik był na poziomie średnio 80% stanu etatowego.

tj. w OPP Szczecin (80,7%) oraz OPP Warszawa (87,8%).

(akta kontroli: Tom I str. 9, 12-13; Tom III str. 2; Tom XIII str. 25-26; Tom XV str. 401-402, 406-408; Tom XVI str. 168-176)

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji¹¹, Komendant Główny Policji, co najmniej raz w roku, ustala planowane terminy przyjęć do służby w Policji oraz określa minimalną liczbę osób planowanych do przyjęcia w danym roku kalendarzowym i te informacje, w formie ogłoszenia, podaje do wiadomości publicznej. Liczba osób planowanych do przyjęcia do służby w Policji każdorazowo ustalana jest w odniesieniu do poziomu wakatów w poszczególnych garnizonach Policji, według stanu na pierwszy dzień każdego miesiąca, w którym przypada termin przyjęcia do służby. W związku z powyższym, jak wskazał Komendant Główny Policji, komendanci wojewódzcy/Stołeczny Policji nie mają określonego limitu przyjęcia do służby na dany rok. Komendant Główny Policji określił wyłącznie minimalną liczbę osób planowanych do przyjęcia do służby w Policji w skali całego kraju, która w poszczególnych latach okresu objętego kontrolą NIK wynosiła:

- w 2019 r. – 4 448 osób, przyjęto 4 616 osób,
- w 2020 r. – 4 423 osoby, przyjęto 4 338 osób,
- w 2021 r. – 5 368 osób, do dnia 30 czerwca 2021 r. przyjęto 2 543 osoby.

Jak wyjaśnił Komendant Główny Policji w 2020 r., mając na uwadze m.in. bezpieczeństwo funkcjonariuszy Policji, w celu zniwelowania zagrożenia związanego z zakażeniem wirusem SARS-Cov-2 słuchaczy obywatelskiego szkolenia zawodowego i doskonalenie zawodowe w jednostkach szkoleniowych, wstrzymano od dnia 10 marca 2020 r. do odwołania wszystkie planowane przedsięwzięcia szkoleniowe ujęte w planach doskonalenia zawodowego centralnego oraz wprowadzono z dniem 17 marca 2020 r. do odwołania przerwę w realizacji szkolenia zawodowego podstawowego przeprowadzanego wobec nowo przyjętych funkcjonariuszy Policji. Równolegle w dniu 12 marca 2020 r. podjęto decyzję o zawieszeniu do odwołania prowadzenia postępowań kwalifikacyjnych w stosunku do kandydatów do służby w Policji, które zostały wznowione w dniu 3 czerwca 2020 r. Powyższe spowodowało odwołanie planowanego na dzień 21 kwietnia 2020 r. przyjęcia do służby. Jak wskazał Komendant Główny Policji utrudnienia związane z epidemią koronawirusa wpłynęły na funkcjonowanie komórek ds. doboru do służby KWP/KSP, jednakże ostatecznie nie spowodowały zatrzymania procesu rekrutacji, a dzięki podjętym działaniom dostosowującym założona minimalna liczba osób planowanych do przyjęcia w 2020 r. została zrealizowana na poziomie 98,08%.

Proces doboru do służby w Policji monitorowany był w Biurze Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej KGP m.in. poprzez:

- zbieranie informacji z KWP/KSP dotyczących prognozowanej liczby osób planowanych do przyjęcia do służby w danym terminie (dwa tygodnie przed przyjęciem),
- zapoznawanie się z danymi z „Meldunków o stanie kadr Policji” sporządzanych na pierwszy dzień każdego miesiąca,
- analizowanie danych zgromadzonych w aplikacji Centralny Rejestr Doboru Kandydatów II.

Zgodnie z art. 25 ust. 4 ustawy o Policji oraz § 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego

¹¹ Dz. U. poz. 432 ze zm.

w stosunku do kandydatów ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji, postępowanie kwalifikacyjne prowadzi:

- Komendant Główny Policji – w stosunku do kandydatów do służby w Komendzie Głównej Policji,
- komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji – w stosunku do kandydatów do służby w komendzie wojewódzkiej (Stołecznej) Policji oraz w jednostkach organizacyjnych Policji funkcjonujących na terytorialnym zasięgu jego działania.

Jak wyjaśnił Komendant Wojewódzki Policji z ww. przepisów oraz z art. 32 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹² wynika, że komendanci wojewódzcy (Stołeczny) Policji kreują politykę kadrową w podległych garnizonach, w tym decydują o mianowaniu nowo przyjętych policjantów na określone stanowisko w oddziale prewencji Policji albo samodzielny pododdziale prewencji Policji.

(akta kontroli: Tom 1 str. 13-14, 26-27)

Wszyscy komendanci wojewódzcy Policji (oraz Komendant Stołeczny Policji) utworzyli nieetatowe oddziały prewencji Policji i nieetatowe pododdziały prewencji Policji. Zasady ich organizacji określało w okresie objętym kontrolą zarządzenie nr 715 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie *szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania nieetatowych pododdziałów i oddziałów prewencji Policji*¹³ (zwane dalej zarządzeniem nr 715). Łącznie, zgodnie z przepisami § 5 ust. 2 i 2a zarządzenia nr 715, komendanci wojewódzcy i Komendant Stołeczny Policji utworzyli 83 kompanie NPP¹⁴.

(akta kontroli: Tom III str. 2, 30, Tom IV str. 245-250; Tom XIII str. 13-14, 395-396; Tom XV str. 1-400)

W okresie objętym kontrolą, we wszystkich garnizonach Policji, w jednostkach prewencji Policji wystąpiły przypadki pełnienia przez policjantów służby w godzinach nadliczbowych.

Zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 września 2020 r. w sprawie *czasu służby policjantów*¹⁵ ze względu na konieczność wykonywania określonych czynności lub realizacji spraw niecierpiących zwłoki, czas służby policjanta może zostać wydłużony. Jak wyjaśnił Komendant Główny Policji rolą dowódców działań jest takie planowanie i wykorzystanie sił i środków, aby policjanci biorący udział w działaniach mieli możliwość odpoczynku w służbie (rotacja siłami, wprowadzenie odwodów itp.), a także mieli zapewniony wypoczynek pomiędzy służbami.

Według wyjaśnień Komendanta Głównego Policji w Komendzie Głównej Policji nie analizowano wpływu generowanych nadgodzin w toku realizowanych działań policyjnych na bezpieczeństwo w innych garnizonach z uwagi na to, że w pierwszej kolejności do działań porządkowych na terenie innego garnizonu kierowane są siły z jednostek stanowiących odwód centralny Komendanta Głównego Policji, tj. z OPP i SPPP. Istotą tworzenia odwodu centralnego jest jego przeznaczenie do działań na obszarze całego kraju, z doraźną możliwością dysponowania i przenoszenia sił pomiędzy regionami kraju, według bieżących potrzeb. Zgodnie z przepisami decyzji nr 12 KGP to Komendant Główny Policji podejmuje decyzję o sposobie ich wykorzystania, tj. w sprawie zmiany miejsca stacjonowania oddziałów prewencji Policji (§ 5 ww. decyzji), a komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji włącza oddział

¹² Dz. U. z 2021 r., poz. 1882 ze zm.

¹³ Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 96.

¹⁴ Dziewięć kompanii NPP utworzonych przez KWP w Katowicach, osiem przez Komendanta Stołecznego Policji i KWP w Krakowie, siedem przez KWP we Wrocławiu, sześć przez KWP z/s w Radomiu, pięć przez KWP w Gdańsku, Lublinie, Poznaniu i Rzeszowie, cztery przez KWP w Bydgoszczy, Łodzi i Olsztynie, trzy przez KWP w Gorzowie Wielkopolskim, Opolu i Szczecinie oraz dwie przez KWP w Białymstoku i Kielcach.

¹⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1574.

prewencji Policji do działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na podległym sobie obszarze, o ile Komendant Główny Policji lub działający z jego upoważnienia kierownik komórki organizacyjnej właściwej w sprawach sztabowych KGP nie zarządzi inaczej (§ 7 ust. 4 ww. decyzji). Według wyjaśnień Komendanta Głównego Policji, mając na uwadze powyższe przepisy, delegowanie policjantów OPP i SPPP do działań w innym garnizonie nie ma wpływu na poziom bezpieczeństwa w regionie, w którym znajduje się siedziba danego OPP lub SPPP.

Czas służby policjanta przekraczający normę określoną w art. 33 ust. 2 ustawy o Policji jest ewidencjonowany w Systemie Wspomagania Obsługi Policji.

(akta kontroli: Tom I str. 395-412; Tom III str. 2, 28-30; Tom IV str. 218-244; Tom XIII str. 27)

Nadzór nad przygotowaniem oddziałów prewencji Policji do wykonywania przypisanych im zadań sprawują właściwi miejscowo komendanci wojewódzcy/Stołeczny Policji, w tym m.in. w zakresie uzupełniania stanów osobowych OPP zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 1 decyzji nr 12 KGP.

Zdaniem Komendanta struktura organizacyjna oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji była dostosowana do skutecznego wykonywania zadań ustawowych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego.

(akta kontroli: Tom I str. 12)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Oddziały prewencji Policji i samodzielne pododdziały prewencji Policji oraz nieetatowe oddziały i pododdziały prewencji Policji zostały utworzone i zorganizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami wydanymi przez Komendanta Głównego Policji. W okresie objętym kontrolą utrzymywała się niepełna obsada stanu etatowego w OPP i SPPP, głównie w zakresie stanowisk policyjnych w kompaniach i plutonach prewencji oraz w kompaniach i plutonach wzmocnienia, co było uwarunkowane dużą rotacją policjantów z uwagi na niskie zarobki oraz sytuacją na rynku pracy, szczególnie w zachodnich rejonach przygranicznych. Niemniej jednak stan zatrudnienia w OPP był zbliżony do optymalnych stanów etatowych ustalonych przez Komendanta Głównego Policji, a stwierdzone braki kadrowe w większości garnizonów nie przekraczały dopuszczalnego poziomu i nie miały negatywnego wpływu na realizację zadań związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego.

OBSZAR

2. Doskonalenie zawodowe, obsady oddziałów, samodzielnych pododdziałów prewencji Policji i nieetatowych pododdziałów, oddziałów prewencji Policji.

Opis stanu
faktycznego

Podstawowy system szkolenia w Policji ma charakter dwustopniowy i obejmuje szkolenie zawodowe podstawowe oraz szkolenie zawodowe dla absolwentów szkół wyższych. Uzupełnieniem ww. szkoleń zawodowych jest doskonalenie zawodowe, którego celem, zgodnie z § 48 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. *w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji*¹⁶, jest

¹⁶ Dz. U. Nr 126, poz. 877.

w szczególności nabywanie, aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych policjanta, wymaganych przy wykonywaniu przez niego zadań i czynności służbowych, a także uzyskanie przez niego dodatkowych uprawnień, w tym uprawnień instruktorskich. Doskonalenie zawodowe w Policji zostało podzielone na:

- doskonalenie centralne (organizowane przez szkoły policyjne i Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie w formie kursów specjalistycznych, których programy nauczania określał Komendant Główny Policji oraz w formie tzw. innych przedsięwzięć prowadzonych na podstawie programu ustalonego przez komendanta szkoły policyjnej lub Komendanta-Rektora WSPoL w Szczytnie),
- doskonalenie lokalne (organizowane przez jednostki i komórki organizacyjne Policji, prowadzone w szczególności jako zajęcia mające na celu podnoszenie sprawności fizycznej i umiejętności strzeleckich oraz instruktażu niezbędnego do prawidłowego wykonywania zadań i czynności służbowych),
- doskonalenie zewnętrzne – organizowane po zidentyfikowaniu potrzeb, których zaspokojenie nie jest możliwe w ramach doskonalenia zawodowego centralnego lub lokalnego.

(akta kontroli: Tom I str. 16)

Program szkolenia zawodowego podstawowego uwzględniał m.in. treści dotyczące użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego. Po ukończeniu ww. szkolenia policjant uzyskiwał kwalifikacje zawodowe niezbędne do wykonywania zadań służbowych na poziomie podstawowym, a tym samym nabywał uprawnienia do użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego. Liczba policjantów, którzy ukończyli szkolenie zawodowe podstawowe wynosiła: 4 100 w 2019 r., 3 484 w 2020 r. oraz 2 739 w I połowie 2021 r.

(akta kontroli: Tom I, str. 17)

Prowadzone w jednostkach szkoleniowych doskonalenie zawodowe centralne, realizowane było przede wszystkim w formie kursów specjalistycznych, których programy wprowadzane były do użytku służbowego decyzjami Komendanta Głównego Policji. W okresie objętym kontrolą realizowano kursy, których treści związane były z doskonaleniem umiejętności w zakresie posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego¹⁷. We wskazanym okresie w kursach specjalistycznych, w trakcie których realizowane były treści związane z doskonaleniem umiejętności w zakresie posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego uczestniczyło łącznie 2 355 funkcjonariuszy.

(akta kontroli: Tom I str. 17-19)

W ramach doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie uprawnień i stosowania środków przymusu bezpośredniego (taktyka i techniki interwencji) w 2019 r. odbyło przeszkolenie 45 859 funkcjonariuszy. W 2020 roku liczba przeszkolonych policjantów w ww. zakresie znacznie się zmniejszyła w porównaniu z 2019 r., bowiem przeszkolonych zostało jedynie 26 437 funkcjonariuszy. W I połowie 2021 r. w doskonaleniu zawodowym lokalnym w przedmiotowym zakresie brało udział 19 279 policjantów.

(akta kontroli: Tom I str. 20)

¹⁷ M.in. na kursie specjalistycznym dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, kursie specjalistycznym dla policjantów wykonujących czynności związane z konwojowaniem i doprowadzaniem osób, kursie specjalistycznym w zakresie pełnienia służby w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz w policyjnych izbach dziecka, kursie specjalistycznym z zakresu taktyki i techniki interwencji, kursie specjalistycznym dla policjantów realizujących zatrzymanie niebezpiecznych przestępców, kursie specjalistycznym dla przewodników psów patrolowo-tropiących do działania bez kagańca, kursie specjalistycznym dla dzielnicowych.

Zgodnie z § 8 ust. 4 rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji, dane w zakresie potrzeb szkoleniowych Policji przekazywane były przez Komendanta-Rektora WSPol, w postaci łącznych zestawień, kierownikowi komórki organizacyjnej właściwej w sprawach szkolenia Komendy Głównej Policji¹⁸. Dane w zakresie potrzeb szkoleniowych przedstawia poniższa tabela:

Nazwa grupy szkoleń i kursów	Zapotrzebowanie	Liczba uczestników w 2019 r. w odniesieniu do potrzeb szkoleniowych ¹⁹	Wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych	Zapotrzebowanie	Liczba uczestników w 2020 r. w odniesieniu do potrzeb szkoleniowych	Wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych
Szkolenia zawodowe podstawowe (SZP)	4679	4289	92%	4863	2259	46%
Szkolenie zawodowe dla absolwentów szkół wyższych (SASW)	1576	1062	67%	1379	0	0%
Kursy specjalistyczne, w których realizowano tematykę w zakresie stosowania śpb oraz taktyki i technik interwencji	6536	2971	45%	6647	676	10%
Inne przedsięwzięcia doskonalenia centralnego, w których realizowano tematykę w zakresie stosowania śpb oraz taktyki i technik interwencji	544	541	99%	12	12	100%

Wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych w zakresie szkolenia zawodowego podstawowego (dalej również: SZP) kształtował się w 2019 r. na poziomie 92% natomiast w 2020 r. był dużo niższy i wyniósł 46%. Wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych SASW (szkolenie zawodowe dla absolwentów szkół wyższych) wyniósł w 2019 r. 67%, natomiast w 2020 r. 0%.

W 2019 r. wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych dotyczących doskonalenia zawodowego - kursów specjalistycznych, w których realizowano tematykę w zakresie stosowania śpb oraz taktyki i techniki interwencji kształtował się na poziomie 45%, natomiast w 2020 r. potrzebę doskonalenia w przedmiotowym zakresie zrealizowano jedynie na poziomie 10%.

(akta kontroli: Tom XI str.198)

W „Sprawozdaniu ze szkolenia zawodowego oraz doskonalenia centralnego zorganizowanego i przeprowadzonego w Policji” w 2019 r. oraz 2020 r. wykazano m.in. wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych dotyczących doskonalenia zawodowego z podziałem na kursy specjalistyczne. Przykładowo (jak wynika ze

¹⁸ TJ, Biuro Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej Komendy Głównej Policji.

¹⁹ Dane niezbędne do określenia wskaźnika zaspokojenia potrzeb szkoleniowych, który określany jest na podstawie liczby uczestników przedsięwzięć szkoleniowych (zrealizowanych w całości w danym roku oraz których termin zakończenia przypada na rok następny) w stosunku do zidentyfikowanych potrzeb szkoleniowych.

sprawozdania za 2019 rok) wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych na kursach specjalistycznych:

- dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji wynosił 0% (potrzebę doskonalenia w tym zakresie zgłosiło 109 funkcjonariuszy),
- dla instruktorów strzelań policyjnych w jednostkach i komórkach organizacyjnych Policji realizujących zadania w zakresie zwalczania terroryzmu wynosił 28% (potrzebę doskonalenia w tym zakresie zgłosiło 58 funkcjonariuszy),
- z zakresu taktyki i technik interwencji wynosił 50% (potrzebę doskonalenia w tym zakresie zgłosiło 258 funkcjonariuszy),
- dla instruktorów strzelań policyjnych wynosił 28% (potrzebę doskonalenia w tym zakresie zgłosiło 366 funkcjonariuszy),
- w zakresie doskonalenia technik i kierowania samochodem osobowym wynosił 9% (potrzebę doskonalenia w tym zakresie zgłosiło 1 111 funkcjonariuszy),
- w zakresie posługiwania się bronią palną w warunkach podwyższonego stresu wynosił 50% (potrzebę doskonalenia w tym zakresie zgłosiło 532 funkcjonariuszy),
- w zakresie wykorzystania symulatora kierowania pojazdami uprzywilejowanymi wynosił 5% (potrzebę doskonalenia w tym zakresie zgłosiło 2 779 funkcjonariuszy).

(akta kontroli: Tom I str. 290-300)

Z powyższych danych wynika, że funkcjonujący w Policji system szkolenia i doskonalenia zawodowego nie pozwalał na zaspokojenie w pełnym zakresie zidentyfikowanych potrzeb szkoleniowych Policji.

Komendant Główny Policji wyjaśnił m.in., że „(...) Priorytetem objęte jest szkolenie zawodowe podstawowe, które przygotowuje nowo przyjętych policjantów do pełnienia służby prewencyjnej na stanowisku podstawowym. Prowadzenie szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych oraz kursów specjalistycznych jest uzależnione od możliwości organizacyjnych jednostek szkoleniowych związanych m.in. z bazą kwaterunkową.” Dodał również, że rok 2020 był rokiem specyficznym z uwagi na sytuację epidemiczną związaną z występowaniem zakażeń wirusem SARS CoV2. Dodał, że realizacja szkoleń zawodowych i doskonalenia zawodowego centralnego w normalnym trybie odbywała się jedynie w okresie od stycznia do połowy marca 2020 r. Jak zauważył, epidemia COVID-19 negatywnie wpłynęła na działalność szkoleniową jednostek szkoleniowych Policji, która w okresie od połowy marca do czerwca 2020 r. została zawieszona, a w kolejnych miesiącach – znacznie ograniczona. Wyjaśnił, że przy uwzględnieniu logistycznych uwarunkowań oraz ograniczeń wynikających z wprowadzonych w kraju obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych w jednostkach szkoleniowych, proces szkolenia w 2020 r. jak i w I poł. 2021 r. został dostosowany do zaistniałej sytuacji w sposób optymalny.

(akta kontroli: Tom I str. 20; Tom XIII str. 423-460)

W ocenie NIK niemożność pełnego zaspokojenia potrzeb szkoleniowych funkcjonariuszy Policji na szkoleniach SASW, a zwłaszcza na specjalistycznych kursach doskonalenia zawodowego (ze stosowania śpb) może w przyszłości mieć negatywne konsekwencje dla całej formacji. Istnieje bowiem ryzyko, że funkcjonariusze Policji nie zostaną w dostatecznym stopniu przygotowani zarówno pod względem teoretycznym jak i praktycznym do działania z użyciem środków przymusu bezpośredniego.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy o Policji osobę przyjętą do służby mianuje się policjantem w służbie przygotowawczej na okres 3 lat i w tym czasie policjant objęty

jest procesem adaptacji zawodowej, którego zasady określono w decyzji nr 222 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie adaptacji zawodowej policjantów²⁰. Adaptacja zawodowa składa się z trzech etapów:

- odbywanie nauki w ramach szkolenia zawodowego podstawowego w jednostce szkoleniowej Policji,
- delegowanie do czasowego pełnienia służby w oddziale prewencji Policji albo samodzielnym pododdziale prewencji Policji,
- pełnienie służby w jednostce organizacyjnej Policji, w której został mianowany na określone stanowisko.

Pierwszym etapem adaptacji zawodowej jest odbycie nauki w ramach szkolenia zawodowego podstawowego. W okresie objętym kontrolą szkolenia zawodowe podstawowe obejmowały od 1 123 do 485 godzin i realizowane były zgodnie z programami wprowadzonymi następującymi decyzjami Komendanta Głównego Policji:

- nr 405 z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego ze zm. (łącznie 1 112 godz.),
- nr 168 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 maja 2019 r. (łącznie 1 123 godz.),
- nr 181 z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego dla edycji oznaczonych symbolami SZP-6/19 oraz SZP-6A/19 (1 083 godz.),
- nr 145 z dnia 5 czerwca 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego dla edycji oznaczonych symbolami SZP-5/19 (1 123 godz.),
- nr 209 z dnia 3 sierpnia 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego dla edycji oznaczonych symbolami SZP-1/20 oraz SZP-1A/20 (1 083 godz.),
- nr 246 z dnia 11 września 2020 r. zmieniającą decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (łącznie 485 godz.),
- nr 226 z dnia 13 sierpnia 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (łącznie 544 godz.),
- nr 277 z dnia 3 października 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (485 godz.),
- nr 158 z dnia 28 czerwca 2021 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (742 godz.),
- nr 191 z dnia 27 lipca 2021 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego (łącznie 1 123 godz.),
- nr 335 z dnia 19 października 2021 zmieniającą decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego (łącznie 1 123 godz.).

(akta kontroli: Tom XII str. 307-308)

W związku z obowiązującym w kraju od 2020 r. stanem epidemii wywołanym wirusem SARS-CoV-2 Komendant Główny Policji wprowadził program szkolenia zawodowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, co wiązało się ze znacznym zmniejszeniem liczby godzin dydaktycznych. W związku z powyższym:

²⁰ Dz. Urz. KGP z 2016 r., poz. 29 (decyzja zmieniona decyzją nr 220 KGP z dnia 6 lipca 2019 r.).

- decyzją nr 318 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 października 2021 r. wdrożony został program nauczania na kursie specjalistycznym doskonalącym wiedzę i umiejętności absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego na podstawie decyzji nr 277 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 października 2020 r. Na realizację treści kształcenia zawartych w programie kursu przewidziano 142 godziny lekcyjne;
- decyzją nr 319 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 października 2021 r. wprowadzono program nauczania na kursie specjalistycznym doskonalącym wiedzę i umiejętności absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego na podstawie decyzji nr 158 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2021 r. zmieniającej decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Na realizację treści kształcenia zawartych w programie kursu przewidziano 117 godzin lekcyjnych.

Przedmiotowe programy zostały powierzone do realizacji Wyższej Szkole Policji w Szczytnie, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Szkole Policji w Katowicach, Szkole Policji w Pile, Szkole Policji w Słupsku oraz Ośrodkowi Szkolenia Policji w Łodzi z siedzibą w Sieradzu.

Jak wyjaśnił Komendant Główny Policji „programy zostały przekazane do Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, której zadaniem jest zidentyfikowanie potrzeb szkoleniowych na przedmiotowe przedsięwzięcia. Realizacja kursów rozpocznie się w listopadzie br.”

(akta kontroli: Tom XII str. 66, 71-175)

Przeprowadzony proces identyfikowania potrzeb szkoleniowych przez WSPol w Szczytnie na dzień 29 października 2021 r. wykazał, że w roku 2021 do przeszkolenia w zakresie kursu specjalistycznego doskonalącego wiedzę i umiejętności absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego, realizowanego na podstawie decyzji nr 277 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 października 2020 r. *w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (ASZP277)*, zaplanowano 2960 policjantów.

W zakresie kursu specjalistycznego doskonalącego wiedzę i umiejętności absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego, realizowanego na podstawie decyzji nr 158 Komendanta Głównego Policji z dnia 28.06.2021 r. *zmieniającej decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (ASZP158)*, do przeszkolenia w 2021 r. przewidzianych zostało 707 funkcjonariuszy.

(akta kontroli: Tom XIII, str. 423-460)

W związku z potrzebą uzupełnienia zdiagnozowanych potrzeb szkoleniowych, w odniesieniu do liczby osób planowanych do przeszkolenia w 2022 r (oprócz ww. kursów specjalistycznych) decyzją nr 399 z dnia 18 listopada 2021 r. Komendant Główny Policji wprowadził program nauczania na kursie specjalistycznym dla policjantów służby prewencyjnej z zakresu podejmowania interwencji i reagowania na niestandardowe zachowania osób, wobec których są one podejmowane.

Celem kursu, jak wynika z programu nauczania, jest doskonalenie umiejętności w zakresie:

- stosowania środków przymusu bezpośredniego, taktyki i technik interwencji uwzględniające niestandardowe zachowania osób, wobec których interwencja jest podejmowana, w tym wobec osób, których zachowanie wskazuje, że mogą

znajdować się pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych albo w stanie upojenia alkoholowego,

- współdziałania z innymi służbami podczas interwencji,
- udzielania pierwszej pomocy osobie poszkodowanej podczas interwencji,
- stosowania zasad komunikacji w podejmowaniu interwencji i reagowania na niestandardowe zachowania osób.

Na realizację ww. tematyki przewidziano 38 godzin lekcyjnych (w tym: formalno-prawne aspekty przeprowadzania interwencji 12 godzin, taktyka i techniki interwencji 14 godzin, symulacje interwencji policyjnych 12 godzin).

(akta kontroli: Tom XVI str. 299)

Ponadto Komendant Główny Policji wyjaśnił m.in.: dostrzegając potrzebę uzupełnienia wiedzy i umiejętności policjantów w zakresie wyłączonym z ww. programu, w Biurze Kadr Szkolenia i Obsługi Prawnej KGP podjęło działania mające na celu uzupełnienie wiedzy dotyczącej wskazanych zagadnień w ramach doskonalenia zawodowego lokalnego, przede wszystkim możliwych do zrealizowania w jednostkach organizacyjnych Policji. Powyższym objęto m.in. zajęcia z wyszkolenia strzeleckiego w zakresie pistoletu maszynowego i strzelby gładkolufowej.

Mając na uwadze kwestię zapewnienia spójności w kształceniu podstaw strzelania z ww. rodzajów broni komendantom wojewódzkim/Stołecznemu Policji przekazano programy doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie wyszkolenia strzeleckiego - *podstawy strzelania z pistoletu maszynowego oraz podstawy strzelania ze strzelby gładkolufowej*, dedykowane dla absolwentów szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii.

Ponadto kierownikom jednostek organizacyjnych Policji została przekazana rekomendacja zorganizowania i przeprowadzania zajęć z taktyki i technik interwencji z zachowaniem zasad reżimu sanitarnego oraz obowiązujących obostrzeń i nakazów.

Jednocześnie Komendantowi Stołecznemu Policji przekazano rekomendację, aby podczas odbywania etapu adaptacji zawodowej w Oddziale Prewencji Policji w Warszawie, w ramach dni przeznaczonych na zajęcia szkoleniowe, policjanci realizowali zajęcia na podstawie wytycznych opracowanych w BKSIO P KGP uwzględniających zagadnienia z zakresu wykonywania musztry indywidualnej i zespołowej, formowania kordonów i dwukordonów, rozwijania i zwijania linii posterunków i linii patroli oraz formowania i manewrowania tyralierą policyjną.

Wszystkie wyżej przedstawione działania stanowią uzupełnienie programu szkolenia zawodowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, a jednocześnie są czynnikiem wpływającym na poziom przygotowania policjantów do realizacji zadań służbowych.

(akta kontroli: Tom I str. 15-16)

Program szkolenia zawodowego podstawowego stanowił połączenie treści teoretycznych i praktycznych. Na zajęcia teoretyczne dotyczące przygotowania funkcjonariuszy do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego zaplanowano od 11 do 28 godzin lekcyjnych (w zależności od zmieniającego się w okresie objętym kontrolą programu szkolenia zawodowego podstawowego). Jedenaście godzin szkolenia teoretycznego przewidywał program szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu

zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii²¹. W trakcie zajęć teoretycznych policjanci zapoznawani byli z podstawami prawnymi i faktycznymi użycia lub wykorzystania śpb, analizą wydarzeń, podczas których używano śpb oraz zasadami sporządzania dokumentacji.

Na zajęcia praktyczne dotyczące:

- użycia pałki służbowej zaplanowano od ~5²² (program szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii) do ~21 godzin lekcyjnych,
- użycia siły fizycznej zaplanowano od ~29 (program szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii) do ~86 godzin lekcyjnych,
- użycia środków chemicznych zaplanowano ~1 godzinę lekcją,
- użycia przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej ~1 godzina (~0,5 godz. wg programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii),
- użycia broni gładkolufowej – od ~7 do ~14 godzin lekcyjnych (wg programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii²³ nie zaplanowano szkolenia praktycznego z użycia broni gładkolufowej).

Przedmiotowe treści szkolenia uwzględnianie były w szczególności w jednostce modułowej nr 2 – Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w miejscu pełnienia służby oraz podejmowanie interwencji.

(akta kontroli: Tom I str. 371-373, Tom XII str. 308-309)

W okresie objętym kontrolą w Policji dokonywano pomiaru efektywności szkolenia i doskonalenia zawodowego (ewaluacji). Ewaluacja prowadzona była w ostatnim dniu szkolenia lub doskonalenia zawodowego centralnego prowadzonego w formie kursów specjalistycznych, a także badań tzw. odroczonych, które były realizowane w jednostkach organizacyjnych Policji wśród absolwentów szkolenia/kursu oraz ich bezpośrednich przełożonych. Podstawową metodą prowadzenia przedmiotowych badań była metoda ankietowa. Ww. narzędzie badawcze umożliwiała respondentom między innymi wyrażanie opinii, przedstawienie własnych propozycji lub uwag dotyczących w szczególności programu, przebiegu czy organizacji danego przedsięwzięcia. Powyższe miało na celu ustalenie skuteczności i jakości realizowanego procesu kształcenia w Policji oraz ewentualnie inicjowanie i wdrażanie działań służących jego doskonaleniu. Wśród propozycji zmian wskazanych w badaniach ewaluacyjnych przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą znalazła się propozycja dotycząca zwiększenia liczby godzin zajęć dydaktycznych (teoretycznych i praktycznych), w których poruszana była tematyka stosowania środków przymusu bezpośredniego. Propozycje zwiększenia liczby godzin dydaktycznych dotyczyły zarówno szkolenia zawodowego podstawowego

²¹ Decyzje KGP nr 226 z dnia 13 sierpnia 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, nr 246 z dnia 11 września 2020 r. zmieniającą decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, nr 277 z dnia 3 października 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii.

²² Precyzyjne określenie liczby godzin przeznaczonych na treści teoretyczne i praktyczne związane z użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego nie stanowiłoby obiektywnej informacji, gdyż w większości przypadków oba rodzaje zajęć liczone są łącznie, a ich podział zależy od formy pracy wybranej przez nauczyciela policyjnego, poziomu sprawności grupy szkoleniowej oraz tempa przyswajania przez nią wiedzy i umiejętności.

²³ Decyzje KGP nr 246 z dnia 11 września 2020 r. zmieniającą decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, nr 277 z dnia 3 października 2020 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii.

(zaproponowano zwiększenie wymiaru zajęć praktycznych, w tym z wyszkolenia strzeleckiego, prewencji oraz taktyki i technik interwencji, przeprowadzania interwencji, legitymowania) jak i kursów specjalistycznych m.in. kursu specjalistycznego dla policjantów podejmujących interwencję wobec osób agresywnych i niebezpiecznych (sugerowano zwiększenie liczby strzelań z amunicją typu FX, symulacji), kursu specjalistycznego w zakresie posługiwania się bronią palną w warunkach podwyższonego stresu (sugerowano wprowadzenie strzelania z broni długiej, zajęcia z udzielania pierwszej pomocy, prowadzenie strzelań z samochodu oraz samochodu w ruchu), kursu specjalistycznego dla instruktorów strzelań policyjnych (sugerowano wprowadzenie strzelania w warunkach podwyższonego stresu, z różnych jednostek broni), kursu specjalistycznego dla dzielnicowych (sugerowano zwiększenie liczby godzin z zakresu strzelania, taktyki i technik interwencji), czy kursu specjalistycznego dla policjantów realizujących zatrzymanie niebezpiecznych przestępców (zaproponowano zwiększenie liczby strzelań z użyciem amunicji FX, zwiększenia liczby zajęć na macie). W szkoleniu zawodowym dla absolwentów szkół wyższych sugerowano zwiększenie liczby zajęć praktycznych.

(akta kontroli: Tom XII str. 248-250)

Na pytanie dotyczące wyjaśnienia, czy ww. propozycje zmian wdrażano w życie, Komendant Główny Policji wyjaśnił m.in.: „zespół ewaluacyjny WSPol w Szczytnie sporządza raport zbiorczy oddzielnie dla każdego rodzaju szkolenia/kursu. Zatwierdzone przez Komendanta-Rektora WSPol w Szczytnie wyniki badań efektywności szkolenia/kursu, przekazywane są do merytorycznych komórek organizacyjnych Komendy Głównej Policji oraz do wiadomości komórki organizacyjnej właściwej w sprawach szkolenia Komendy Głównej Policji i jednostek szkoleniowych Policji. Powyższe ma na celu ustalenie skuteczności i jakości realizowanego procesu kształcenia w Policji oraz ewentualne inicjowanie i wdrażanie działań służących jego doskonaleniu. (...) W okresie objętym kontrolą wprowadzono w życie m.in. decyzję nr 158 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2021 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii.”

(akta kontroli: Tom XI str. 248)

Ocena efektywności szkolenia jest istotnym narzędziem, które pozwala zweryfikować czy realizowany proces kształcenia jest skuteczny, czy może wymaga jakiejś korekty. Uwagi i propozycje uczestników szkoleń/kursów, co do zwiększenia liczby godzin dydaktycznych, w których poruszana była tematyka stosowania środków przymusu bezpośredniego, stanowiły cenne źródło informacji o potrzebie wprowadzenia zmian w obowiązującym systemie szkolenia. Zdaniem NIK, uwagi policjantów, którzy brali udział w przedsięwzięciach szkoleniowych, dotyczące zwiększenia liczby godzin dydaktycznych, mogą sugerować, że obecna długość szkoleń/kursów nie jest wystarczająca do tego, aby w pełni przygotować policjantów do wykonywania swoich obowiązków służbowych. W przyszłości może pojawić się ryzyko powstania luk kompetencyjnych, czyli rozbieżności pomiędzy kompetencjami obecnie występującymi u policjanta a kompetencjami pożądanymi na jego stanowisku pracy (lub na stanowisku, do którego jest przygotowywany).

Ponadto z wypowiedzi Komendanta Głównego Policji prezentowanych w sferze publicznej²⁴ wynikało m.in., że „6 miesięcy to jest czas zbyt krótki do odpowiedniego przygotowania funkcjonariusza do pełnienia służby na ulicy”. Wobec powyższego,

²⁴ <https://infosecurity24.pl/policjanci-po-skroconym-kursie-podstawowym-wroca-na-szkolenie-uzupelniajace-gen-insp-szymczyk-mam-swiadomosc-ulomnosc-tego-sytemu-wywiad>.

zwrócono się z pytaniem dlaczego, mimo powyższej opinii Komendanta Głównego Policji, nie doskonalono rozwiązań systemowych w obszarze szkolenia, m.in. nie wdrażano zmian dotyczących zwiększenia liczby godzin szkolenia zawodowego podstawowego oraz czy zdaniem Komendanta Głównego Policji zadania stawiane Policjantom rozpoczynającym służbę w Policji (kończącym szkolenie zawodowe podstawowe), są/będą realizowane na odpowiednim poziomie jakościowym. Komendant Główny Policji nie odniósł się do powyższych kwestii. Nawiązał jedynie do szkoleń realizowanych w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Podkreślił m.in., że „organizacja szkoleń podstawowych przeznaczonych do realizacji w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii stanowiła rozwiązanie tymczasowe. (...) W październiku bieżącego roku podjęto decyzję o powrocie do realizacji szkolenia zawodowego podstawowego na podstawie programu trwającego 1 123 godzinny lekcyjny”.

(akta kontroli: Tom XI str. 250-251)

Jednostki szkoleniowe Policji realizowały programy szkoleń zawodowych oraz kursów specjalistycznych, w trakcie których policjantom przekazywana była wiedza teoretyczna oraz praktyczne umiejętności użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego. Programy szkoleń zawodowych i programy nauczania opracowywane były przez zespoły powoływane decyzjami Komendanta Głównego Policji. Z wyjaśnienia Komendanta Głównego Policji wynika, że w skład zespołów wchodziłi policjanci posiadający specjalistyczną wiedzę i wysokie kwalifikacje w zakresie, któremu dedykowany był dany program. Efektem pracy zespołu jest projekt aktu normatywnego, uwzględniający metodykę nauczania wybranych technik.

Na pytanie kontrolerów, czy podczas dopuszczania poszczególnych technik w procesie szkolenia (w zakresie siły fizycznej, pałki służbowej, środków chemicznych, paralizatorów i pocisków niepenetracyjnych) konsultacji udzielali biegli bądź lekarze, Komendant Główny Policji wyjaśnił, że obowiązujące regulacje prawne, określające procedurę opracowywania i wdrażania do realizacji programów szkolenia zawodowego i nauczania, nie wskazują konieczności konsultowania treści programowych z podmiotami pozapolicyjnymi. Dodał, że w okresie objętym kontrolą biegli lub lekarze nie udzielali konsultacji przy opracowywaniu katalogu technik posługiwania się śpb.

(akta kontroli: Tom XII str. 1-4; Tom XI str. 8-10)

W odniesieniu do opracowania w Policji systemu (procedury) autoryzacji i dopuszczenia technik interwencji stosowanych podczas szkolenia oraz doskonalenia zawodowego, Komendant Główny Policji wyjaśnił, że obowiązująca w Policji szczegółowa procedura opracowywania i wdrażania do realizacji programów szkolenia zawodowego i nauczania została określona w decyzji nr 232 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie opracowywania, wprowadzania, zmiany i uchylania programów szkolenia zawodowego i programów nauczania. Programy szkolenia zawodowego i nauczania obejmujące wiedzę i umiejętności z zakresu taktyki i techniki interwencji są opracowywane lub zmieniane przez zespół powołany przez Komendanta Głównego Policji, który w ramach określenia zadań uprawnia przewodniczącego zespołu do włączenia do udziału w pracach osoby również spoza Policji (specjalistów w danej dziedzinie). Dodał, że w skład zespołu wchodziła doświadczona kadra policyjna, w tym posiadająca kwalifikacje instruktorskie z zakresu sportów oraz sztuk walki i samoobrony. Podkreślił również, że podczas prac mających na celu wprowadzenie zmian w programie szkolenia bądź nauczania uwzględniane są także wnioski wynikające z bieżącej analizy interwencji policyjnych, w trakcie których używano lub

wykorzystywano środki przymusu bezpośredniego. Wyjaśnił ponadto, że weryfikacja zakresu nauczania umiejętności z obszaru taktyki i techniki interwencji zawartych w projekcie odbywa się również poprzez jego pozytywne zaopiniowanie przez jednostki organizacyjne i szkoleniowe Policji.

(akta kontroli: Tom XI str. 4-5, 8-10)

Z przedłożonej dokumentacji (zaświadczeń, świadectw, dyplomów, dane SWQP) wynika, że policjanci uczestniczący w pracach zespołów programowych (nad programami obejmującymi wiedzę i umiejętności z zakresu taktyki i techniki interwencji), poza uprawnieniami nabytymi na kursach specjalistycznych z zakresu taktyki i technik interwencji posiadali m.in. wykształcenie wyższe magisterskie w przedmiotowym zakresie (co do zasady kwalifikacje zawodowe nauczyciela wychowania fizycznego) oraz uprawnienia trenera lub instruktora sportu, uzyskane na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie²⁵.

(akta kontroli: Tom XII str. 4-56)

Program szkolenia zawodowego podstawowego uwzględniał tematykę dotyczącą podstawowych praw człowieka, etyki, zjawiska tolerancji, różnych aspektów przeciwdziałania dyskryminacji, jak też postępowania policjanta wobec przestępstw z nienawiści. Program zawierał również treści dotyczące konieczności równego, niedyskryminacyjnego traktowania osób z powodu koloru skóry, pochodzenia etnicznego, wieku, religii, przekonań oraz orientacji seksualnej. Zagadnienia te, z uwagi na interdyscyplinarność towarzyszyły m.in. następującym treściom kształcenia:

- ustalenie okoliczności zdarzeń i zabezpieczenie ich miejsca, historia Policji, prawa człowieka, etyka zawodowa policjanta oraz problematyka antydyskryminacyjna,
- zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w miejscu pełnienia służby oraz podejmowanie interwencji i legitymowanie osób,
- przygotowanie do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego,
- zatrzymanie osoby, dokonywanie kontroli osobistej, przeglądanie zawartości bagażu, sprawdzanie ładunku,
- przeszukanie osoby, pomieszczeń i rzeczy,
- przeprowadzanie interwencji oraz postępowanie z osobami znajdującymi się pod wpływem alkoholu lub środka działającego podobnie,
- postępowanie w przypadku ujawniania osoby o nieustalonej tożsamości.

Program szkolenia zawodowego podstawowego, w kontekście uczenia konieczności respektowania praw człowieka zalecał nawiązywanie przez nauczycieli policyjnych do uregulowań wynikających z Europejskiej konwencji praw człowieka, a także do analizowania różnych przykładów opartych na wydarzeniach rzeczywistych, w tym również skarg kierowanych do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka²⁶.

Treści dotyczące ochrony praw człowieka były zawarte również w programie szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych w bloku „Pragmatyka służbowa” (w temacie „Ochrona praw człowieka w służbie funkcjonariusza Policji”). Ponadto w programach szkoleń zawodowych/programach nauczania (doskonalenie zawodowe) uwzględniano kwestie deeskalacji zachowań. Oferta doskonalenia zawodowego centralnego zawierała przedsięwzięcia, w których poruszano ww. kwestie w treściach kształcenia m.in. podczas kursów:

- dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych

²⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1133.

²⁶ Przykładowo w Poradniku dla nauczyciela będącym integralną częścią programu szkolenia, jednostka szkolna –SZP JS06 – Zatrzymanie osoby, jednostka modułowa – JM02 – Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w miejscu pełnienia służby oraz podejmowanie interwencji.

- pododdziałów prewencji Policji – program kursu uwzględniał m.in. problematykę cech tłumy i poziomy jego agresywności, sposoby blokowania procesu przekształcania się tłumy w tłum agresywny,
- dla dowódców akcji i operacji policyjnych – program kursu uwzględniał m.in. ćwiczenia algorytmów postępowania w zdarzeniach kryzysowych, treningi procesów decyzyjnych oraz nauczanie autokontroli czynności, a także natychmiastowej reakcji na popełnione błędy,
 - dla dowódców podoperacji kontrterrorystycznych prowadzonych w ramach operacji policyjnych,
 - kurs specjalistyczny dla kierujących działaniami antyterrorystycznymi na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym - uwzględniający kształcenie umiejętności podejmowania ryzyka, a także ponoszenia konsekwencji własnych decyzji w trakcie działań oraz po ich zakończeniu.

(akta kontroli: Tom XI str. 252-253)

Również w ramach doskonalenia zawodowego lokalnego poruszano problematykę odnoszącą się do ochrony praw człowieka i konstytucyjnych praw jednostki. Podczas edycji zajęć doskonalących omawiana była również kwestia etyki zawodowej policjanta, a także jego praw i obowiązków jako funkcjonariusza Policji realizującego ustawowe zadania.

(akta kontroli: Tom I str. 414)

Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r. w KWP w Katowicach, KWP w Lublinie, KWP w Poznaniu, KWP w Radomiu, KWP we Wrocławiu oraz Komendzie Stołecznej Policji zostały powołane Nieetatowe Zespoły Antykonfliktowe Policji. W pozostałych garnizonach nie został wdrożony model działań uwzględniający użycie Zespołów Antykonfliktowych.

(akta kontroli: Tom I str. 443)

Komendant Główny Policji wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą (2019 r. – I połowa 2021 r.) nie funkcjonowały przepisy, które zobowiązywałyby do utworzenia *Nieetatowego Zespołu Antykonfliktowego Policji* w strukturach Komend Wojewódzkich/Stołecznej Policji. Zgodnie z Zarządzeniem nr 27 z dnia 5 sierpnia 2021 r. Komendanta Głównego Policji w sprawie powołania, funkcjonowania grup i zespołów antykonfliktowych²⁷, z dniem 9 sierpnia 2021 r. polecono powołanie nieetatowych grup antykonfliktowych w każdym garnizonie. Do tego czasu tworzenie grup antykonfliktowych było fakultatywne i pozostawało w gestii właściwych Komendantów Wojewódzkich (Stołecznego) Policji.

W komendach wojewódzkich/Stołecznej Policji, w których nie funkcjonowały zespoły antykonfliktowe, zgodnie z dyspozycją § 14 wskazanego zarządzenia, należy stworzyć tego rodzaju grupy do dnia 9 lutego 2022 r.

(akta kontroli Tom XIII str. 423-460)

Zgodnie z decyzją nr 222 adaptację zawodową policjanta wspiera opiekun służbowy. Decyzją nr 86 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 marca 2010 r. wdrożono program kursu specjalistycznego dla opiekunów realizujących zadania związane z adaptacją zawodową policjantów w okresie służby przygotowawczej. Według założeń organizacyjno-programowych, na wskazany kurs kierowani są policjanci, którzy będą pełnili funkcję opiekuna, a celem kursu jest zapewnienie właściwego przygotowania funkcjonariuszy wskazanych do pełnienia funkcji

²⁷ Dz. Urz. KGP z 2021 r., poz. 58.

opiekunów służbowych policjantów z jednostek organizacyjnych Policji w okresie służby przygotowawczej.

(akta kontroli: Tom XI str. 244-245, 412-421)

W 2019 r. funkcję opiekunów służbowych w Policji pełniło 5 546 funkcjonariuszy w tym: 365 policjantów jako opiekunów policjantów w trakcie odbywania nauki (SZP) w jednostkach szkoleniowych, 5 181 funkcjonariuszy jako opiekunów policjantów w trakcie pełnienia służby w jednostce organizacyjnej Policji, w której policjant został mianowany na określone stanowisko oraz w OPP/SPPP. Liczba opiekunów służbowych posiadających przeszkolenie w zakresie kursu specjalistycznego im dedykowanego wynosiła 1 993 funkcjonariuszy, tj. 35,9% funkcjonariuszy pełniących funkcję opiekuna służbowego.

W 2020 r. funkcję opiekunów służbowych w Policji pełniło 5 460 funkcjonariuszy w tym: 162 policjantów jako opiekunów policjantów w trakcie odbywania nauki (SZP) w jednostkach szkoleniowych, 5 298 funkcjonariuszy jako opiekunów policjantów w trakcie pełnienia służby w jednostce organizacyjnej Policji, w której policjant został mianowany na określone stanowisko oraz w OPP/SPPP. Liczba opiekunów służbowych posiadających przeszkolenie w zakresie kursu specjalistycznego im dedykowanego wynosiła 2 062 funkcjonariuszy, tj. 37,76% funkcjonariuszy pełniących funkcję opiekuna służbowego.

(akta kontroli: Tom XII str. 273)

Komendant Główny Policji wyjaśnił, iż obowiązujące rozwiązania prawne nie wymagają, aby opiekun służbowy policjanta będącego w okresie adaptacji zawodowej, był zobligowany do ukończenia kursu specjalistycznego dedykowanego opiekunom służbowym realizującym zadania związane z adaptacją zawodową policjantów w okresie służby przygotowawczej, którego program został wprowadzony decyzją nr 86 z dnia 31 marca 2010 r. Dodał, że decyzja nr 222 Komendanta Głównego Policji nie określa kryteriów, które musi spełniać policjant pełniący funkcję opiekuna służbowego. Według jej unormowań funkcję opiekuna służbowego sprawuje:

- policjant wyznaczony przez kierownika jednostki szkoleniowej Policji – w okresie odbywania przez policjanta szkolenia zawodowego podstawowego,
- policjant wyznaczony przez dowódcę oddziału prewencji Policji albo samodzielnego pododdziału prewencji Policji – w okresie delegowania policjanta do czasowego pełnienia służby w tym oddziale albo pododdziale,
- policjant wyznaczony przez kierownika jednostki organizacyjnej Policji – w okresie pełnienia służby w jednostce organizacyjnej Policji, w której funkcjonariusz pełni służbę.

Komendant Główny Policji wyjaśnił ponadto, że podstawowym kryterium, którymi kierowano się przy wyborze opiekuna służbowego było m.in. posiadanie odpowiedniego doświadczenia zawodowego, w tym w komórce organizacyjnej, w której policjant pełnił rolę opiekuna służbowego, staż pracy, w tym mianowanie w służbie stałej, posiadanie kwalifikacji i umiejętności zawodowych, odpowiednich dla danej służby, osiągnięte wyniki w służbie, zaangażowanie oraz dyspozycyjność, możliwość bezpośredniego uczestnictwa w wykonywaniu obowiązków służbowych wspólnie z policjantem w służbie przygotowawczej.

(akta kontroli: Tom XI str. 244-245)

Zdaniem NIK, uczestnictwo funkcjonariuszy realizujących zadania związane z adaptacją zawodową policjantów w okresie służby przygotowawczej w kursie specjalistycznym dla nich dedykowanym, pomimo że nie jest obowiązkowe, umożliwiłoby im lepsze przygotowanie się do wykonywania ww. funkcji. Kursy specjalistyczne, w myśl założeń, powinny wyposażać policjantów w wiedzę

i umiejętności zapewniające właściwe przygotowanie do realizacji powierzonych im zadań. Jak wynika ze „Sprawozdań ze szkolenia zawodowego oraz doskonalenia centralnego zorganizowanego i przeprowadzonego w Policji” za 2019 oraz 2020 rok, policjanci zgłaszali potrzebę wzięcia udziału w ww. kursie specjalistycznym. Potrzebę taką zgłosiło odpowiednio: w 2019 roku 375 funkcjonariuszy (w kursie wzięło udział 365 policjantów), w 2020 roku 351 funkcjonariuszy (w kursie wzięło udział jedynie 98 policjantów).

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Komendanta Głównego Policji w kwietniu 2016 r. Ramowymi zasadami odbywania adaptacji zawodowej przez policjantów w służbie przygotowawczej, delegowanych do czasowego pełnienia służby w oddziale/samodzielnym pododdziale prewencji Policji, czas delegowania wynosił 53 dni, w trakcie których policjant winien odbyć 37 służb (296 godzin) oraz dodatkowo dwa dni zajęć szkoleniowych z zakresu podstawowych elementów taktyki działania pododdziału zwartego Policji, w warunkach przywracania zbiorowego naruszenia porządku publicznego z wykorzystaniem środków transportu, technicznych środków wzmocnienia i chemicznych środków obeszczadających

(akta kontroli: Tom XI str. 257-267)

W 2019 r. Komendant Główny Policji wydał polecenie wydłużenia drugiego etapu adaptacji zawodowej do 63 służb, w ramach których podtrzymano założenia w zakresie dwóch dni szkoleniowych²⁸.

(akta kontroli: Tom XII str. 312, 460-472, Tom I, str. 375)

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. adaptację zawodową odbyło łącznie 7 514 funkcjonariuszy, a ich liczba wahała się od 4 153 policjantów w OPP w Warszawie do 40 policjantów w SPPP w Płocku.

(akta kontroli: Tom I str. 375-380)

W latach 2020 - 2021 r. (I półrocze) szkolenie podstawowe zawodowe realizowane w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ukończyło 3 772 policjantów²⁹. Do delegowania do OPP/SPPP w ramach adaptacji zawodowej przewidziano 2 906 funkcjonariuszy. Zgodnie z § 1 ust. 2 decyzji nr 222 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie adaptacji zawodowej policjantów, z ww. etapu zwolnieni są m.in. funkcjonariusze mianowani na określone stanowisko w OPP/SPPP, którzy przez okres co najmniej sześć miesięcy pełnili służbę na określonym stanowisku w OPP/SPPP. Do OPP/SPPP delegowano 1 505 policjantów natomiast 1 370 funkcjonariuszy oczekiwało na delegowanie w ramach adaptacji zawodowej.

Komendant Główny Policji wyjaśnił: „odnosząc się do liczby policjantów oczekujących na delegowanie do OPP/SPPP należy wskazać, że czas oczekiwania na II etap adaptacji uzależniony jest od wielu czynników, w tym m.in. od możliwości finansowych i logistycznych poszczególnych komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji, a także od dyspozycyjności funkcjonariuszy Policji (korzystanie ze zwolnień lekarskich, uprawnień związanych z rodzicielstwem itp.). W okresie objętym kontrolą na powyższy czas oczekiwania miał również wpływ ogłoszony stan zagrożenia epidemicznego lub stan epidemii, który nałożył dodatkowe ograniczenia związane z delegowaniem oraz kwaterunkiem policjantów.”

(akta kontroli: Tom XII str. 313; Tom XIII str. 79)

²⁸ Pismo i.dz. Kds-2853/19 z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie wydłużenia adaptacji zawodowej do 63 służb, Ogólne zasady odbywania etapu adaptacji zawodowej realizowanego w oddziale/samodzielnym pododdziale prewencji Policji przez policjantów w służbie przygotowawczej z 2019 r.

²⁹ Dane obejmują szkolenia zawodowe podstawowe realizowane w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, w okresie od 8 stycznia 2020 r. do 30 czerwca 2021 r.

Komplementarną rolę w stosunku do szkoleń zawodowych w Policji pełniło doskonalenie zawodowe, którego celem było m.in. nabycie, aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych wymaganych przy wykonywaniu przez policjantów zadań i czynności służbowych. Decyzją nr 173 z dnia 22 maja 2015 r. Komendanta Głównego Policji³⁰ został wprowadzony program nauczania na kursie specjalistycznym dedykowany dowódcom akcji i operacji. W trakcie kontroli ustalono, że nie wszyscy dowódcy operacji policyjnych odbyli kurs specjalistyczny, o którym mowa w ww. decyzji:

w 2019 roku:

- w KWP w Katowicach funkcję dowódcy operacji policyjnych pełnił jeden funkcjonariusz, ww. policjant nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu,
- w KWP w Olsztynie funkcję dowódcy operacji policyjnych pełniło trzech funkcjonariuszy natomiast żaden z nich nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu,
- w KWP w Krakowie funkcję dowódcy operacji policyjnych pełniło dwóch funkcjonariuszy i żaden z nich nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu,
- w KWP w Łodzi funkcję dowódcy operacji policyjnych pełnił jeden funkcjonariusz, ww. policjant nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu,
- w KWP w Szczecinie funkcję dowódcy operacji policyjnych pełnił jeden funkcjonariusz, ww. policjant nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu,
- w KWP we Wrocławiu funkcję dowódcy operacji policyjnych pełniło dwóch funkcjonariuszy i żaden z policjantów nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu.

w 2020 roku:

- w KWP w Gorzowie Wlkp. funkcję dowódcy operacji policyjnych pełniło dwóch funkcjonariuszy natomiast tylko jeden policjant posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu,
- w KWP w Krakowie funkcję dowódcy operacji policyjnych pełnił jeden funkcjonariusz, ww. policjant nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu.

w I połowie 2021 roku:

- w KWP w Krakowie funkcję dowódcy operacji policyjnych pełnił jeden funkcjonariusz, ww. policjant nie posiadał przeszkolenia w zakresie przedmiotowego kursu.

(akta kontroli: Tom XI str. 289)

Z powyższych danych wynika, że nie wszyscy funkcjonariusze pełniący funkcję dowódcy operacji policyjnych uczestniczyli w kursach specjalistycznych dedykowanych właśnie dla nich, a pomimo tego wykonywali zadania służbowe wymagające specjalistycznej wiedzy i umiejętności.

Komendant Główny Policji wyjaśnił, iż zgodnie z dyspozycją § 2 ust. 1 pkt 5 Zarządzenia nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. *w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi* (analogiczne zapisy zawierało również wcześniejsze Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24.09.2014 r. *w sprawie metod i form*

³⁰ Decyzja w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla dowódców akcji i operacji policyjnych, Dz.Urz. KGP z 2015 r., poz. 35.

przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi) dowódcą operacji policyjnej może być Komendant Główny Policji, Komendant Wojewódzki Policji lub ich Zastępcy. Dodał, że kwalifikacje do pełnienia funkcji dowódcy operacji nabywane są przez oficerów Policji, m.in. w trakcie organizowanych w WSPol w Szczytnie studiów oficerskich, czy też szkoleń zawodowych dla absolwentów szkół wyższych (tzw. SASW, gdzie w programie szkolenia uwzględniono m.in. blok tematyczny dotyczący zarządzania kryzysowego oraz organizowania operacji policyjnych). Wyjaśnił również, że kompetencje te związane są z funkcjami realizowanymi na zajmowanym stanowisku i nie są uzależnione od odbycia przez ww. osoby funkcyjne kursu specjalistycznego dla dowódców akcji i operacji policyjnych.

(akta kontroli: Tom XIII str. 423-460)

NIK zauważa, że program wprowadzony decyzją nr 344 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 grudnia 2020 r. dotyczący szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych realizowanego w warunkach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, w którym realizowano przedmiotową tematykę (blok 11 - zarządzanie kryzysowe oraz organizacja operacji policyjnych) przewidywał 22 godziny lekcyjne zajęć, w tym dotyczące przygotowania akcji/operacji policyjnych – temat 6 - jedynie 12 godzin lekcyjnych³¹, natomiast program nauczania na kursie specjalistycznym dla dowódców akcji i operacji policyjnych wprowadzony decyzją nr 173 z dnia 22 maja 2015 r. przewidywał łącznie 78 godzin lekcyjnych w trakcie których uczestnik nabywał umiejętności w zakresie stosowania teorii dowodzenia, przygotowania i realizacji akcji lub operacji policyjnej oraz oceny jej przebiegu. NIK, nie kwestionując kompetencji zawodowych funkcjonariuszy dowodzących operacjami policyjnymi, zwraca uwagę, że biorąc pod uwagę skalę i stopień skomplikowania tych zadań, właściwe przygotowanie dowódców ma kluczowe znaczenie dla ich powodzenia, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia zdarzeń nieprzewidzianych.

Decyzją nr 172 z dnia 22 maja 2015 roku Komendanta Głównego Policji został wprowadzony program nauczania na kursie specjalistycznym dedykowany średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji. W trakcie kontroli ustalono, że nie wszyscy funkcjonariusze oddziałów prewencji, samodzielnych pododdziałów i nietatowych pododdziałów prewencji Policji zajmujących stanowiska służbowe dowódcy drużyny, dowódcy plutonu, zastępcy dowódcy kompanii, dowódcy kompanii, odbyli kursy specjalistyczne, o których mowa w decyzji nr 172 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 maja 2015 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji³².

Szczegółowe dane zaprezentowane zostały w poniższej tabeli:

Komórka organizacyjna	Stanowisko służbowe	Stan etatowy			Kurs specjalistyczny dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (KDOPP)					
					Liczba posiadających przeszkolenie			Wskaźnik przeszkolenia		
		2019	2020	2021 (I poł)	2019	2020	2021 (I poł)	2019	2020	2021 (I poł)
OPP	Dowódca drużyny	708	719	719	113	97	84	16%	13%	12%
	Dowódca plutonu	233	233	233	147	137	128	63%	59%	55%
	Dowódca	53	53	53	30	27	29	57%	51%	55%

³¹ W programie szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych realizowanym przed pandemią, blok 11 - zarządzanie kryzysowe oraz organizacja operacji policyjnych) przewidywał 40 godzin lekcyjnych zajęć, w tym dotyczących przygotowania akcji/operacji policyjnych – temat 6 - jedynie 12 godzin.

³² Dz. Urz. KGP z 2015 r., poz. 34 ze zm.

	kompanii									
	Z-ca dowódcy kompanii	53	53	53	33	36	38	62%	68%	72%
SPPP	Dowódca drużyny	120	120	120	32	26	21	27%	22%	18%
	Dowódca plutonu	40	40	40	19	20	20	48%	50%	50%
	Dowódca kompanii	0	0	0	0	0	0	0%	0%	0%
	Z-ca dowódcy kompanii	0	0	0	0	0	0	0%	0%	0%
NPPP	Dowódca drużyny	802	805	802	9	6	6	1%	1%	1%
	Dowódca plutonu	267	268	267	20	17	16	7%	6%	6%
	Dowódca kompanii	69	71	69	20	18	17	29%	25%	25%
	Z-ca dowódcy kompanii	70	72	70	11	9	10	16%	13%	14%

(akta kontroli: Tom XI str. 276)

Komendant Główny Policji wyjaśnił, że realizację programu nauczania określonego w decyzji nr 172 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 maja 2015 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji, powierzono Szkole Policji w Słupsku, jako ośrodkowi wyznaczonemu w Policji do prowadzenia głównie szkoleń z zakresu tematyki prewencyjnej. W 2019 r. działalność szkoleniową ukierunkowano na prowadzenie, utworzonego w oparciu o Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego, szkolenia z zakresu taktyki poruszania się oddziałów zwartych Policji w terenie otwartym oraz działań pościgowych, dedykowanego dla policjantów średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji. W ramach ww. przedsięwzięcia zrealizowano 14 edycji i przeszkolono łącznie 308 policjantów. W kontekście powyższego, uwzględniając poziom dyspozycyjności kadry dydaktycznej oraz dostępną infrastrukturę lokalową Szkoły Policji w Słupsku, niemożliwym stało się prowadzenie kursu specjalistycznego określonego w decyzji nr 172 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 maja 2015 r. Dodał również, że w roku 2020 i 2021, ze względu na panującą w kraju sytuację epidemiczną oraz wdrożone środki zmierzające do minimalizacji ryzyka zakażenia się wirusem SARS-Cov-2, nie przeprowadzono żadnej edycji kursu specjalistycznego dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji. Wyjaśnił ponadto, iż na osiągnięcie wskaźników przeszkolenia miała również wpływ stała fluktuacja policjantów pełniących służbę w OPP, SPPP oraz wyznaczonych do składu NPP.

(akta kontroli: Tom XIII str. 423-460)

Decyzją nr 83 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 kwietnia 2002 r. wprowadzono program szkolenia specjalistycznego dla dowódców plutonów oddziałów prewencji Policji³³. Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r. zaledwie 3% dowódców plutonu OPP posiadało przeszkolenie z przedmiotowego kursu. Natomiast wskaźnik przeszkolenia dowódców plutonu SPPP w ww. zakresie wyniósł 0%.

Dla dowódców plutonu oddziału prewencji w Policji dedykowany był również kurs specjalistyczny wprowadzony decyzją nr 58 Komendanta Głównego Policji z dnia 19 marca 2004 roku w sprawie pilotażowego programu szkolenia specjalistycznego policjantów realizowanego zaocznie – specjalność: dowódca plutonu oddziału

³³ Dz. Urz. KGP z 2002 r. nr 6, poz. 33.

prewencji Policji³⁴. Wskaźnik przeszkolenia dowódców plutonu oddziału prewencji na dzień 30.06.2021 r. w tym zakresie wyniósł 0%.

Ponadto decyzją nr 416 z dnia 12 sierpnia 2005 r. Komendant Główny Policji wprowadził program szkolenia specjalistycznego dla policjantów w specjalności dowódca plutonu oddziału prewencji Policji prowadzonego w systemie eksternistycznym³⁵. Według stanu na dzień 30 czerwca 2021 r. tylko 7 na 233 dowódców plutonu OPP (tj. 3%) oraz 3 na 40 dowódców plutonu SPPP (tj. 8%) posiadało ww. przeszkolenie.

(akta kontroli: Tom XI str. 276-288)

Komendant Główny Policji wyjaśnił: „Odnosząc się do aktualnej liczby policjantów OPP i SPPP przeszkolonych z zakresu, o którym mowa w decyzji nr 83 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 kwietnia 2002 r. w sprawie programu szkolenia specjalistycznego dla dowódców plutonów oddziałów prewencji Policji oraz decyzji nr 58 Komendanta Głównego Policji z dnia 19 marca 2004 r. w sprawie pilotażowego programu szkolenia specjalistycznego policjantów realizowanego zaocznie - specjalność: dowódca plutonu oddziału prewencji Policji, a także decyzji nr 416 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 sierpnia 2005 r. w sprawie wprowadzenia programu szkolenia specjalistycznego dla policjantów w specjalności dowódca plutonu oddziału prewencji Policji prowadzonego w systemie eksternistycznym, należy mieć na względzie, że część funkcjonariuszy, która uczestniczyła w wymienionych kursach, nie pełni już służby we wskazanych jednostkach organizacyjnych Policji, m.in. ze względu na zmianę miejsca pełnienia służby lub przejście na zaopatrzenie emerytalne.”

(akta kontroli: Tom XIII str. 423-460)

Z powyższych danych wynika, że znaczny odsetek policjantów pełniących funkcję dowódcy drużyny, dowódcy plutonu, dowódcy kompanii, zastępcy dowódcy kompanii wykonywało swoje zadania służbowe pomimo tego, że nie uczestniczyli w kursach specjalistycznych dedykowanych właśnie dla nich.

NIK zauważa, że obecnie kursy specjalistyczne realizowane w Policji, które w myśl założeń, powinny wyposażyć policjantów w wiedzę i umiejętności zapewniające właściwe przygotowanie do realizacji powierzonych zadań na stanowiskach specjalistycznych (m.in. dowódców drużyny, dowódców plutonu, dowódców kompanii, zastępców dowódców kompanii) nie są obligatoryjne. W rezultacie policjanci, którzy zgłaszają potrzeby doskonalenia zawodowego nie zawsze są na nie kierowani pomimo tego, że wykonują zadania wymagające wiedzy i umiejętności, które mogliby nabyć na tych kursach. Taka sytuacja niesie ryzyko skierowania do wykonywania zadań wymagających specjalistycznej wiedzy i umiejętności funkcjonariuszy bez dodatkowego przygotowania, które mogliby nabyć na kursach doskonalących.

W 2019 roku w szkoleniach adresowanych do policjantów wchodzących w skład NOP brało udział 74,1% wszystkich funkcjonariuszy NOP. Łącznie przeprowadzono 883 szkolenia adresowane do policjantów wchodzących w skład ww. formacji. W 2020 roku odsetek funkcjonariuszy biorących udział w ww. szkoleniach wyniósł zaledwie 44,3%. Łącznie przeprowadzono 280 szkoleń w ww. zakresie.

Odsetek funkcjonariuszy NOP biorących udział w szkoleniach im dedykowanych, przeprowadzonych w I połowie 2021 roku wyniósł jedynie 26,3% (164 szkolenia).

Komendant Główny Policji wyjaśnił, że w latach 2020-2021 z uwagi na rozwój sytuacji epidemicznej w Polsce, w większości garnizonów Policji, zaplanowane

³⁴ Dz. Urz. KGP z 2004 r. nr 6, poz. 27.

³⁵ Dz. Urz. KGP z 2005 r. nr 14, poz. 92.

szkolenia NOP nie odbyły się lub były realizowane z ograniczoną liczbą uczestników. Dodał, iż powyższe podyktowane było koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa policjantów (ograniczenie kontaktów) oraz utrzymaniem ciągłości służby celem realizacji szeregu dodatkowych zadań związanych z Covid-19, w szczególności sprawdzania osób przebywających na kwarantannie lub będących w izolacji.

(akta kontroli: Tom I str. 392; Tom XI str. 2-3)

Analiza danych zebranych w trakcie kontroli wykazała, że spośród 509 osób kadry kierowniczej (tj. komendantów Komend Wojewódzkich Policji, Komend Miejskich Policji, Komend Powiatowych Policji i Komend Rejonowych Policji podległych Komendzie Stołecznej Policji i ich zastępców oraz kadry kierowniczej Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji „BOA”, Samodzielnych Pododdziałów Kontrterrorystycznych Policji, Oddziałów Prewencji Policji, Samodzielnych Pododdziałów Prewencji Policji) 225 brało udział w co najmniej jednym z kursów specjalistycznych:

- dla kierujących działaniami antyterrorystycznymi na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym (decyzja nr 125 Komendanta Głównego Policji z 30 maja 2017 r.³⁶),
- dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (decyzja nr 172 Komendanta Głównego Policji z 22 maja 2015 r.³⁷ znowelizowany decyzją nr 85 Komendanta Głównego Policji z 10 marca 2020 r.³⁸),
- dla dowódców akcji i operacji policyjnych (decyzja nr 173 Komendanta Głównego Policji z 22 maja 2015 r.³⁹),
- dla dowódców podoperacji kontrterrorystycznych prowadzonych w ramach operacji policyjnych (decyzja nr 357 Komendanta Głównego Policji z 4 grudnia 2019 r.⁴⁰).

Ponadto przedstawiciele kadry kierowniczej brali udział w innych niż ww. przedsięwzięciach szkoleniowych (m.in. kursy specjalistyczne dla dowódców operacji policyjnych, kurs doskonalenia zawodowego z planowania i przygotowania operacji policyjnych) oraz studiach wyższych obejmujących swym zakresem przygotowanie do realizacji zadań dowódcy operacji policyjnych (m.in. studia podyplomowe – Bezpieczeństwo imprez masowych i zgromadzeń publicznych – WSPoI, studia podyplomowe – Zarządzanie kryzysowe – WSPoI, studia podyplomowe – Bezpieczeństwo wewnętrzne – WSPoI). Uwzględniając wspomniane wyżej dodatkowe kursy i studia podyplomowe, w doskonaleniu wiedzy w zakresie dowodzenia operacjami policyjnymi uczestniczyło 238 spośród 509 osób kadry kierowniczej jednostek organizacyjnych Policji.

Zestawienie czasu trwania poszczególnych kursów specjalistycznych (w okresie objętym kontrolą) z wyszczególnieniem czasu przeznaczanego na zajęcia teoretyczne i praktyczne przedstawia poniższa tabela⁴¹:

³⁶ Dz. Urz. KGP z 2017 r., poz. 35.

³⁷ Dz. Urz. KGP z 2015 r., poz. 34.

³⁸ Dz. Urz. KGP z 2020 r., poz. 13.

³⁹ Dz. Urz. KGP z 2015 r., poz. 35.

⁴⁰ Dz. Urz. KGP z 2019 r., poz. 117.

⁴¹ Podziału na zajęcia teoretyczne i praktyczne dokonano na podstawie weryfikacji zapisów w programach kursów specjalistycznych. W warunkach rzeczywistej realizacji tych przedsięwzięć, liczba godzin zajęć teoretycznych i praktycznych może się różnić od wykazanej w tabeli. Jest to uzależnione m.in. od metody pracy wybranej przez prowadzącego zajęcia nauczyciela policyjnego oraz postępów grupy, a tym samym możliwości osiągnięcia określonych w programie celów kształcenia.

Lp.	Nazwa kursu specjalistycznego	Czas trwania (w godz. lekcyjnych)	Zajęcia teoretyczne	Zajęcia praktyczne
1.	dla kierujących działaniami antyterrorystycznymi na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym	38	~53%	~47%
2.	dla średniej kadry dowódczej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji	117	~51%	~49%
3.	dla dowódców akcji i operacji policyjnych	78	~29%	~71%
4.	dla dowódców podoperacji kontrterrorystycznych prowadzonych w ramach operacji policyjnych	38	~45%	~55%

(akta kontroli: Tom I, str. 22, Tom XI, str. 3, 201-225)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Funkcjonujący w Policji system szkolenia i doskonalenia zawodowego w zakresie stosowania śpb oraz taktyki i techniki interwencji nie pozwalał na zaspokojenie w pełnym zakresie zgłoszonych potrzeb. W szczególności wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych na kursach specjalistycznych wyniósł w 2019 r. 45%, natomiast w 2020 r. jedynie 10%. Niewątpliwie negatywny wpływ na wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych w 2020 r. miała sytuacja epidemiczna związana z występowaniem zakażeń wirusem SARS-CoV-2⁴². W związku z tym w Policji podjęto działania polegające na wstrzymaniu planowanych przedsięwzięć szkoleniowych i z tego powodu wskaźnik zaspokojenia potrzeb szkoleniowych dotyczących szkolenia zawodowego podstawowego wyniósł w 2020 r. zaledwie 46%, podczas gdy w 2019 roku kształtował się na poziomie 92%.

Kursy specjalistyczne, które w myśl założeń, powinny wyposażyć policjantów w wiedzę i umiejętności zapewniające właściwe przygotowanie do realizacji powierzonych zadań na stanowiskach specjalistycznych (m.in. dowódców drużyny, dowódców plutonu, dowódców kompanii, zastępców dowódców kompanii) nie były obligatoryjne. W rezultacie nie wszyscy funkcjonariusze, których kierowano do wykonywania zadań wymagających specjalistycznej wiedzy i umiejętności uczestniczyli w kursach im dedykowanych. W ocenie NIK, powyższa sytuacja niesie ryzyko, że funkcjonariusze będą realizować specjalistyczne zadania pomimo braku właściwego przygotowania.

Ograniczenie liczby godzin i zakresu szkoleń podstawowych i kursów doskonalących oraz brak zaspokojenia zgłaszanych potrzeb szkoleniowych powoduje zagrożenie, że do wykonywania zadań będą kierowani funkcjonariusze, których kwalifikacje i umiejętności nie pozwolą na w pełni prawidłową realizację zadań.

3. Przygotowanie logistyczne Policji w zakresie użycia śpb.

Opis stanu
faktycznego

Normę minimalnego wyposażenia w wybrany sprzęt uzbrojenia i środków przymusu bezpośredniego w poszczególnych 17 garnizonach Policji Komendant Główny Policji określił w zarządzeniu nr Z-34 z dnia 17 października 2017 r. w sprawie norm wyposażenia jednostek i komórek organizacyjnych Policji oraz policjantów

⁴² Na temat funkcjonowania systemu szkolenia w Policji, w tym problemów w zakresie zaspokojenia potrzeb szkoleniowych patrz: Informacja o wynikach kontroli P/19/039 Szkolenie i doskonalenie zawodowe funkcjonariuszy służb podległych MSWiA.

w niezbędne uzbrojenie oraz sprzęt techniczno-bojowy. Z nielicznymi odstępstwami jednostki prewencji dysponowały sprzętem i śpb w ilości określonej normatywami⁴³.

(akta kontroli: Tom X str. 261-263, Tom XVI, str.337-455)

Pierwszy Zastępca Komendanta Głównego Policji wyjaśnił, że stan ukompletowania poszczególnych pozycji determinowany jest długotrwałym i rozciągającym się w czasie procesem zakupów, na który istotny wpływ mają również limitowane środki budżetowe, dlatego też poszczególne garnizony Policji mając wiedzę o stanie posiadania przedmiotów stanowiących wyposażenie ochronne i osobiste funkcjonariuszy organizują służbę w ten sposób, aby policjanci kierowani do realizacji przydzielonych im zadań posiadali wymagane wyposażenie i mieli zapewnione bezpieczeństwo osobiste.

(akta kontroli Tom X, str. 5-13)

W okresie objętym kontrolą Komendant Główny Policji podejmował działania w celu poprawy stanu wyposażenia służb prewencji w środki przymusu bezpośredniego, sprzęt ochrony balistycznej, środki ochrony indywidualnej oraz środki transportu. W szczególności realizowano zakupy sprzętu uzbrojenia, środków przymusu bezpośredniego oraz środków ochrony fizycznej w ramach zaopatrywania jednostek Policji i funkcjonariuszy, głównie ze środków budżetu państwa, środków „Programu modernizacji Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Ochrony Państwa w latach 2017-2020”, środków Funduszu Wsparcia Policji i Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Ewidencja ilościowo-wartościowa sprzętu i materiałów uzbrojenia, będącego na stanie magazynu BLP KGP, wydawanego dla wszystkich jednostek organizacyjnych Policji w ramach zaopatrzenia centralnego, prowadzona była w Systemie Wspomagania Obsługi Policji (SWOP) - moduł Gospodarka Magazynowa oraz Środki Trwałe. Każda jednostka organizacyjna Policji wprowadza dane do modułu SWOP GM na własnym serwerze, natomiast BLP KGP nie miał podglądu do danych magazynowych z innych województw, ponieważ SWOP jest systemem scentralizowanym, a nie systemem centralnym. Z tego względu System nie umożliwia wglądu oraz nadzoru przez BLP KGP nad użytkowanym sprzętem i uzbrojeniem pozostałych jednostek organizacyjnych Policji. BLP KGP może jedynie podać stan własnego magazynu, a pozostałe informacje uzyskuje na podstawie danych przesłanych przez jednostki organizacyjne Policji.

W ocenie NIK, w celu poprawy obiegu informacji i koordynacji zabezpieczenia logistycznego, wskazane byłoby rozbudowanie obecnie funkcjonującego systemu informatycznego SWOP - moduł Gospodarka Magazynowa oraz Środki Trwałe o możliwość bieżącego wglądu do stanów magazynowych podległych jednostek Policji przez BLP KGP.

(akta kontroli: Tom X str. 261-263, Tom XVI, str.337-455)

W wyniku kontroli stwierdzono, że na wyposażeniu OPP znajdowały się przeterminowane Uniwersalne Granaty Łzawiące (UGŁ-200/1). Według zaleceń producenta okres gwarancyjny dla ww. granatów łzawiących dotyczący pełnej skuteczności ich działania wynosił dwa lata. W magazynach wszystkich garnizonów Policji znajdowało się:

- na dzień 31 grudnia 2019 r. – 30 726 szt. uniwersalnych granatów łzawiących (UGŁ), z tego 28 233 szt. było po okresie gwarancji,

⁴³ Załączona do akt kontroli dokumentacja zawierająca szczegółowe zestawienia norm należności i zasobów sprzętowo-materiałowych rozlokowanych w poszczególnych garnizonach i jednostkach prewencji Policji stanowi informacje o charakterze niejawnym opatrzone klauzulą „zastrzeżone”.

- na dzień 31 grudnia 2020 r. – 30 326 szt. uniwersalnych granatów łzawiących (UGŁ), z tego 27 833 szt. było po okresie gwarancji,
- na dzień 30 września 2021 r. 27 635 szt. uniwersalnych granatów łzawiących (UGŁ), z tego 25 203 szt. – po upływie okresu gwarancji.

W okresie objętym kontrolą nie wycofywano, nie niszczone i nie utylizowano w Policji UGŁ z uwagi na upływ terminu gwarancji. Ostatni zakup UGŁ zrealizowany został w Komendzie Głównej Policji w 2019 r. w ilości 2 810 szt. Potrzeby zgłaszane przez jednostki organizacyjne Policji w przedmiotowym zakresie oscylowały w granicach 55-65 tys. szt. rocznie.

Zgodnie ze stanowiskiem jedyne go producenta UGŁ, okres gwarancyjny wynoszący dwa lata dotyczy pełnej skuteczności jego działania. Po okresie gwarancji UGŁ może być nadal używany, o ile był właściwie przechowywany w oryginalnych opakowaniach. Z powyższego stanowiska wynikało, że użycie UGŁ po okresie gwarancyjnym jest bezpieczne dla użytkownika jak i osób, co do których jest używany, jednakże może dojść do sytuacji, w której granat nie zadziała. W związku z powyższym granaty UGŁ po upływie okresu gwarancji mogą być używane w Policji jedynie do celów szkoleniowych.

W toku kontroli NIK, Biuro Logistyki Policji KGP w dniu 27 października 2021 r. wystosowało pismo do wszystkich jednostek organizacyjnych Policji o możliwości wykorzystania rzeczonych granatów jedynie do celów szkoleniowych. Biuro Logistyki KGP w ramach koordynacji nie dokonywało przesunięć uniwersalnych granatów łzawiących UGŁ (po okresie gwarancji) pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Policji. W ocenie NIK, wskazane byłoby, w celu racjonalizacji gospodarki uniwersalnymi granatami łzawiącymi UGŁ po okresie gwarancji, dokonywanie na bieżąco przesunięć pomiędzy jednostkami Policji, w celu zabezpieczenia potrzeb szkoleniowych.

(akta kontroli: Tom X str. 252-260, 271-273)

Przeprowadzone w Biurze Prewencji KGP analizy wykazały zbyt niskie wykorzystanie kamer nasobnych, co wynikało m.in. z dotychczasowego sposobu ich przydzielania oraz występujących w poszczególnych jednostkach/komórkach wakatów, różnego rodzaju absencji, w tym długotrwałych zwolnień lekarskich. W związku z powyższym opracowano Informację dotyczącą sposobu przydzielania kamer nasobnych użytkowanych w ramach Sytemu Rejestracji Audio-Wideo (RAW) przez policjantów służby prewencyjnej, w tym komórek patrolowo-interwencyjnych oraz ruchu drogowego. W informacji tej, Biuro Prewencji KGP zarekomendowało zmianę sposobu przydzielania nowo kupowanych kamer nasobnych na komórki patrolowo-interwencyjne i ruchu drogowego, w liczbie odpowiadającej 50% ich stanów etatowych i tym samym odejście od indywidualnego przydzielania tych urządzeń.

Na wyposażeniu policjantów na terenie całego kraju pozostawało (na dzień 30 czerwca 2021 r.) 2 757 kamer nasobnych, które trafiły do jednostek organizacyjnych Policji kierujących największą liczbę policjantów do służby prewencyjnej i podejmujących największą liczbę interwencji. Przy określaniu potrzeb w zakresie liczby kamer na jednostkę, brano pod uwagę stan etatowy policjantów kierowanych do służby zewnętrznej w taki sposób, aby móc przydzielić kamerę na indywidualne wyposażenie każdego policjanta. KGP w wyniku rozpoczętej procedury przetargowej na dostawę systemu kamer nasobnych w 2019 r. zakupiła w 2020 r. 467 sztuk kamer nasobnych wraz z systemem informatycznym, co pozwoliło na wyposażenie 10 lokalizacji w siedmiu garnizonach Policji (KWP Białystok, KWP Bydgoszcz, KWP Katowice, KWP Poznań, KWP Wrocław, Komenda

Stołeczna Policji). W 2021 r. rozpoczęto procedurę zakupu kamer nasobnych wraz z systemem informatycznym w ilości 3 100 sztuk. Powyższy zakup pozwoli na doposażenie 70 lokalizacji w 17 garnizonach.

W związku z realizowanym w 2020 roku procesem zakupu kamer nasobnych, uzgodniono koncepcję na podstawie której będzie możliwe wyposażenie w kamery nasobne funkcjonariuszy jednostek OPP i SPPP. Wypracowane rozwiązanie zakłada przydział kamer tylko dla policjantów pełniących służbę zewnętrzną w ramach ww. struktur, których liczba odpowiadać będzie 30% stanu etatowego funkcjonariuszy ze wszystkich OPP i SPPP na terenie kraju. Ponadto planowane jest stopniowe doposażenie w kamery nasobne, do 50% stanu etatowego policjantów pełniących służbę zewnętrzną z jednostek terenowych Policji, w szczególności w komórkach patrolowo-interwencyjnych oraz ruchu drogowego.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Stan wyposażenia służb prewencji w środki przymusu bezpośredniego, sprzęt ochrony balistycznej, środki ochrony indywidualnej oraz środki transportu, pomimo występujących braków w stosunku do norm należności, pozwalał na realizowanie przez te jednostki nałożonych na nie w skontrolowanym obszarze zadań, a wynikające z tych braków ograniczenia nie wpływały w sposób zasadniczy na efektywność ich działania. W ocenie NIK częstsze wykorzystanie kamer nasobnych pomogłoby ograniczyć liczbę przypadków, w których kwestionowany jest zakres i sposób użycia śpb przez Policję.

Ewidencja ilościowo-wartościowa sprzętu i materiałów uzbrojenia prowadzona w BLP KGP nie pozwalała na w pełni skuteczne zarządzanie stanami magazynowymi i zapewnienie optymalnego stanu wyposażenia OPP oraz NOP w ramach dostaw centralnych. W ocenie NIK, w celu poprawy obiegu informacji i koordynacji zabezpieczenia logistycznego, wskazane byłoby rozbudowanie obecnie funkcjonującego systemu informatycznego SWOP - moduł Gospodarka Magazynowa oraz Środki Trwałe o możliwość bieżącego wglądu do stanów magazynowych podległych jednostek Policji przez BLP KGP.

W celu racjonalizacji gospodarki uniwersalnymi granatami łzawiącymi UGL po okresie gwarancji, wskazane byłoby również dokonywanie na bieżąco przesunięć pomiędzy jednostkami Policji, w celu efektywnego ich wykorzystania do potrzeb szkoleniowych.

4. Przygotowanie i prowadzenie działań sił policyjnych z użyciem śpb w ramach operacji policyjnych.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą łącznie w Policji przeprowadzono 16 702 436 interwencji⁴⁴.

(akta kontroli: Tom VI str. 353-354)

Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy o śpb, policjant ma obowiązek udokumentowania w notatce każdego przypadku użycia⁴⁵ i wykorzystania⁴⁶ środka przymusu bezpośredniego oraz broni palnej, bez względu na skutki jakie to wywoła. Od zasady tej można odstąpić w sytuacji, gdy nie nastąpiły skutki w postaci zranienia

⁴⁴ 2019 r. – 5 873 579, 2020 r. – 7 394 187, do 30.06.2021 r. – 3 434 670.

⁴⁵ Zgodnie z art. 4 pkt 6 ustawy o śpb poprzez „użycie” środka przymusu bezpośredniego należy rozumieć jego zastosowanie wobec osoby. „Użycie broni palnej” to oddanie strzału w kierunku osoby z zastosowaniem amunicji penetracyjnej.

⁴⁶ Definicja „wykorzystania” środka przymusu bezpośredniego, zawarta w art. 4 pkt 9 ustawy, wskazuje na jego cyt. zastosowanie (...) wobec zwierzęcia albo zastosowanie go w celu zatrzymania, zablokowania lub unieruchomienia pojazdu lub pokonania przeszkody. „Wykorzystanie broni palnej” rozumiane jest jako oddanie strzału z zastosowaniem amunicji penetracyjnej w kierunku zwierzęcia, przedmiotu lub w innym kierunku niestwarzającym zagrożenia dla osoby.

osoby albo jej śmierci, zranienia albo śmierci zwierzęcia albo zniszczenia mienia. W takich przypadkach policjant, który jest zobligowany do prowadzenia notatnika służbowego może ograniczyć udokumentowanie użycia/wykorzystania środka przymusu bezpośredniego i broni palnej do zapisu w notatniku. Policjant nieprowadzący notatnika powinien sporządzić notatkę (art. 51 ust. 4 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁴⁷). Jednocześnie w przypadku użycia środka przymusu bezpośredniego wobec nieletniego umieszczonego w policyjnej izbie dziecka, policjant każdorazowo przekazuje przełożonemu notatkę, niezależnie od rodzaju i skutku tego użycia (art. 51 ust. 3 ustawy o śpb). Dodatkowo dowódca pododdziału zwartego sporządza notatkę z użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, niezwłocznie po zakończeniu działań pododdziału, w trakcie których nastąpiło to użycie lub wykorzystanie, którą przekazuje organowi lub osobie, która udzieliła zgody na użycie środków.

Komendant Główny Policji w sprawie liczby zastosowanych podczas interwencji, w okresie objętym kontrolą, środków przymusu bezpośredniego wyjaśnił, że opracowane i wdrożone do użytku w Policji systemy informatyczne, takie jak np. KSIP⁴⁸, SESPoI, czy SWD⁴⁹ nie pozwalają na wygenerowanie rzetelnych i kompletnych informacji wg specyfikacji określonej przez kontrolerów, tj. podanie liczby przypadków użycia przez Policję środków przymusu bezpośredniego dla każdego z dziewięciu rodzajów środków. Jak wskazał, biorąc pod uwagę szeroki zakres i charakter realizowanych przez policjantów zadań, podczas których zastosowane mogą być środki przymusu bezpośredniego, jak np. interwencje, konwoje, doprowadzenia osób zatrzymanych, pomoc i asysta wykonywana dla innych organów, zabezpieczenie różnego rodzaju imprez masowych i inne działania operacyjne i procesowe, jak również skalę tego rodzaju czynności, nie jest możliwe oraz nie znajduje racjonalnego uzasadnienia, centralne gromadzenie informacji o wszystkich przypadkach użycia lub wykorzystania poszczególnych, wymienionych w ustawie o śpb, środków przymusu bezpośredniego. Nie przewidział również takiej możliwości ustawodawca.

Dane statystyczne związane z użyciem lub wykorzystaniem przez policjantów środków przymusu bezpośredniego gromadzone były w SESPoI⁵⁰ wyłącznie w zakresie użycia lub wykorzystania psów służbowych i koni służbowych oraz broni palnej⁵¹.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków użycia środka przymusu bezpośredniego w postaci koni służbowych, natomiast użycie środka przymusu bezpośredniego w postaci psów służbowych wynosiło odpowiednio: 9 przypadków w 2019 r., 53 przypadki w 2020 r. oraz 17 przypadków w 2021 r. (do 30 czerwca).

W odniesieniu do przypadków użycia lub wykorzystania broni palnej służbowej stwierdzono:

- w 2019 r. – 20 przypadków użycia oraz 183 wykorzystania,
- w 2020 r. – 10 przypadków użycia oraz 165 wykorzystania,
- do 30 czerwca 2021 r. – 15 przypadków użycia oraz 106 wykorzystania.

(akta kontroli: Tom III, str. 37-38)

W odniesieniu do przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, zgodnie z dyspozycją Kierownictwa Policji, w 2013 r.

⁴⁷ Dz.U. z 2019 r. poz. 2418.

⁴⁸ Krajowy System Informatyczny Policji.

⁴⁹ System Wspomagania Dowodzenia Policji.

⁵⁰ System Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji.

⁵¹ Zarządzenie nr 37 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie metod i form prowadzenia sprawozdawczości w Policji (Dz. Urz. KGP z 2020 r. poz. 67).

zobowiązano Biuro Prewencji KGP do gromadzenia danych statystycznych, które pozyskiwane są z komend wojewódzkich/Stołecznej Policji, Centralnego Biura Śledczego Policji oraz Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji „BOA” na potrzeby opracowywania „Informacji dotyczącej przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej – paralizatorów, w tym ich użycia/wykorzystania podczas realizacji czynności służbowych, w poszczególnych KWP/KSP, CBŚP oraz CPKP BOA.

W celu podniesienia efektywności nadzoru nad stosowaniem przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej oraz stworzenia instrumentów prawnych służących poprawie bezpieczeństwa fizycznego zarówno osób, wobec których są stosowane paralizatory, jak również bezpieczeństwa fizycznego i prawnego policjantów, Komendant Główny Policji wydał wytyczne nr 4 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie wybranych procedur i sposobu sprawowania nadzoru nad postępowaniem policjantów lub innych wyznaczonych osób z przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, pozostającymi na wyposażeniu Policji⁵² (dalej: wytyczne nr 4 KGP). Zgodnie z § 4 wytycznych w każdej jednostce organizacyjnej Policji, posiadającej na stanie tego rodzaju urządzenia, prowadzi się ewidencję użycia lub wykorzystania paralizatorów. Dodatkowo, każdy przypadek użycia i wykorzystania tego środka przymusu bezpośredniego policjant dokumentuje w notatce.

W okresie objętym kontrolą użycie lub wykorzystanie paralizatorów przedstawiało się następująco:

- w 2019 r. – 271 przypadków użycia oraz pięć wykorzystania,
- w 2020 r. – 327 przypadków użycia oraz dziewięć wykorzystania,
- do 30 czerwca 2021 r. – 144 przypadków użycia oraz cztery wykorzystania.

(akta kontroli: Tom IX str. 1-16, Tom III str. 37-38)

Formy przygotowania i realizacji działań policyjnych określa zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi⁵³.

Zgodnie z danymi zawartymi w PRIM w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. w Policji zrealizowano 48 operacji policyjnych, 1 511 akcji policyjnych oraz 16 095 zabezpieczeń prewencyjnych.

(akta kontroli: Tom VI str. 212)

W okresie objętym kontrolą w KGP zarządzono trzy operacje policyjne na podstawie pisemnych decyzji Komendanta Głównego Policji, tj.:

- „SPOTKANIE 2019”⁵⁴ - zapewnienie organizacji i koordynacji przedsięwzięć związanych z przygotowaniem i realizacją policyjnego zabezpieczenia spotkania ministerialnego poświęconego budowaniu pokoju i bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie, które odbyło się w dniach 13 – 14 listopada 2019 r.,
- „ROZNIKA 2019”⁵⁵ - zapewnienie organizacji i koordynacji przedsięwzięć związanych z przygotowaniem i realizacją policyjnego zabezpieczenia

⁵² Dz. Urz. KGP z 2018 poz.82.

⁵³ Dz. Urz. KGP poz. 35. Zarządzenie z dniem 1 sierpnia 2020 r. uchyliło zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi (Dz. Urz. KGP z 2015 r. poz. 65, ze zm.).

⁵⁴ Decyzja nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 lutego 2019 r. w sprawie zarządzenia operacji policyjnej o kryptonimie „SPOTKANIE 2019” oraz upoważnienia do udzielania zgody na użycie środków przymusu bezpośredniego przez pododdziały zwarte Policji. Informacje niejawnne.

⁵⁵ Decyzja nr 263 Komendanta Głównego Policji z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie zarządzenia operacji policyjnej o kryptonimie „ROZNIKA 2019” oraz upoważnienia do udzielania zgody na użycie środków przymusu bezpośredniego przez pododdziały zwarte Policji. Informacje niejawnne.

80 rocznicy obchodów wybuchu II wojny światowej w dniu 1 września 2019 r. oraz wizyty Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki w Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 31 sierpnia – 2 września 2019 r.,

- „PARLAMENT 2019” – zapewnienie organizacji i koordynacji przedsięwzięć związanych z przygotowaniem i realizacją policyjnego zabezpieczenia zarządzonych na 13 października 2019 r. wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁶.

(akta kontroli: Tom VI str. 213-231)

W odniesieniu do objętych próbą w/w operacji policyjnych ustalono, że:

- nie odnotowano wpływu skarg na czynności podjęte przez policjantów w ich trakcie,
- policjanci nie byli objęci postępowaniami skargowymi, wyjaśniającymi lub dyscyplinarnymi w związku z czynnościami służbowymi podjętymi w ich trakcie,
- nie ujawniono przewinień dyscyplinarnych w związku z realizacją czynności służbowych,
- nie było przypadków skierowania zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa przez policjanta w związku z realizacją czynności służbowych,
- nie odnotowano przypadków złożenia zażalenia na niezasadne zatrzymanie osoby, w związku z realizacją czynności służbowych w toku ww. działań policyjnych przez funkcjonariuszy Policji.

W toku realizowanych przez policjantów działań policyjnych w ramach wyżej wymienionych operacji policyjnych nie zostały złożone zażalenia na sposób przeprowadzenia interwencji lub zatrzymania osoby, jak również nie odnotowano wpływu interwencji, zapytań, interpelacji parlamentarzystów lub radnych dotyczących działania Policji we wskazanych operacjach.

(akta kontroli: Tom VI str. 249-255, 351-352, Tom XVI str.456-540)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Działania podejmowane przez Komendę Główną Policji w związku z przygotowaniem i realizacją policyjnych zabezpieczeń oceniono pozytywnie. W ramach wybranych do kontroli trzech operacji policyjnych, zarządzanych z poziomu KGP, kontrolowana jednostka podejmowała działania konieczne do zapewnienia bezpieczeństwa. Użycie sił i środków policyjnych było celowe i efektywne. Nie stwierdzono przypadków niezgodnego z przepisami użycia śpb.

5. Kontrola stosowania przez funkcjonariuszy środków przymusu bezpośredniego. Pomoc psychologiczna i prawna udzielana Policjantom.

Opis stanu
faktycznego

5.1 Sprawy dyscyplinarne w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego.

W KGP brak było możliwości wygenerowania danych z systemu SESPol, jak również Policja nie gromadzi w inny sposób danych umożliwiających wyróżnienie rodzaju środka przymusu bezpośredniego stanowiącego przedmiot zarzutu dyscyplinarnego. Dane statystyczne na temat prowadzonych postępowań dyscyplinarnych i ich wyników nie są również agregowane w taki sposób przez jednostki terenowe Policji.

(akta kontroli: Tom I str.24)

⁵⁶ Decyzja nr 305 Komendanta Głównego Policji z dnia 9 października 2019 r. w sprawie operacji policyjnej o kryptonimie „PARLAMENT 2019”.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. wszczęto w Policji łącznie 86 postępowań dyscyplinarnych przeciwko policjantom w związku z użyciem lub wykorzystaniem śpb lub broni palnej, natomiast prawomocnie zakończono 92 postępowania⁵⁷, tj.:

- w 2019 r. wszczęto 37 postępowań dyscyplinarnych, natomiast 27 postępowań zostało prawomocnie zakończonych (cztery umorzono w związku ze zwolnieniem policjanta ze służby w Policji, cztery zakończono uniewinnieniem, w 15 przypadkach wymierzono kary dyscyplinarne, w tym: nagany (sześć) oraz ostrzeżenia o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku (dziewięć)),
- w 2020 r. wszczęto 34 postępowań dyscyplinarnych, natomiast 50 postępowań zostało prawomocnie zakończonych (17 umorzono w związku ze zwolnieniem policjanta ze służby w Policji, dziesięć zakończono uniewinnieniem, w 11 przypadkach wymierzono kary dyscyplinarne, w tym: nagany (pięć), ostrzeżenia o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku (sześć), wydalenie ze służby (dwa)),
- do 30 czerwca 2021 r. wszczęto 15 postępowań, natomiast 15 postępowań zostało prawomocnie zakończonych (cztery umorzono w związku ze zwolnieniem policjanta ze służby w Policji, trzy zakończono uniewinnieniem, w ośmiu przypadkach wymierzono kary dyscyplinarne, w tym: nagany (cztery), upomnienia (trzy), wydalenie ze służby (jeden)).

(akta kontroli: Tom I str. 220-221; Tom VI str. 356,413-472)

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków wszczęcia postępowań dyscyplinarnych w Komendzie Głównej Policji w związku z użyciem środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy KGP.

(akta kontroli: Tom VI str. 356, 357-412)

W celu kształtowania świadomości prawnej funkcjonariuszy, na stronie internetowej KGP⁵⁸ opublikowano między innymi wybrane opinie prawne radców prawnych Wydziału Pomocy Prawnej Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej KGP. Ponadto w Gazecie Policynnej ukazały się artykuły radcy prawnego Wydziału Pomocy Prawnej Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej KGP („Zawód? Dziennikarz obywatelski”, „Zawieszenie w czynnościach służbowych – część 3”, „Konsekwencje prawne zawieszenia w czynnościach służbowych”).

W 2019 r. zostały rozesłane do wszystkich jednostek organizacyjnych Policji stanowiska prawne dotyczące możliwości „nagrywania rozmów, w tym rozmów o charakterze służbowym” oraz „rejestrowania przebiegu czynności służbowych”, a także „rejestrowania przebiegu czynności służbowych podejmowanych przez Policjantów”.

Opublikowano opracowanie pt. „Działania policyjne w środowisku Covid-19”, które zawiera informacje na temat sposobu używania środków ochrony osobistej, metod dezynfekcji oraz procedur reagowania na zagrożenie związane z SARS-CoV-2, które powinny być stosowane podczas podejmowanych działań przez funkcjonariuszy Policji.

Funkcjonariusze i pracownicy Policji ze wszystkich komórek organizacyjnych Policji mają możliwość korzystania na oficjalnej stronie Policji z zakładki: Informacyjny Serwis Policyjny, gdzie zamieszczone są wiadomości z zakresu szeroko pojętej profilaktyki bezpieczeństwa, materiały informacyjne przydatne funkcjonariuszom/pracownikom w służbie/pracy, w tym związanym

⁵⁷ Różnica pomiędzy liczbą postępowań dyscyplinarnych wszczętych, a liczbą prawomocnie zakończonych w danym roku wynika z faktu, że część postępowań wszczętych w danym okresie sprawozdawczym nie jest w tym samym okresie (roku kalendarzowym) zakończona.

⁵⁸ <https://policja.pl/pol/kgp/bksop/biuletyn-prawny>

z funkcjonowaniem psychologów w Policji, zakładka pn. Psychologia w Policji oraz działalnością pełnomocników ds. ochrony praw człowieka w Policji, zakładka pn. Prawa człowieka w Policji. Na w/w stronie funkcjonuje zakładka Poznaj swoje prawa, zawierająca materiały skierowane do funkcjonariuszy szukających informacji na temat ochrony prawnej, którą gwarantuje im prawo.

W zakresie działań służących poprawie respektowania praw i wolności człowieka w Policji, od 2004 r. funkcjonuje sieć policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka⁵⁹. Podejmują oni działania szkoleniowe, m.in. dotyczące zapobiegania nadużyciom przez policjantów, wielokulturowości i różnorodności. Ścisłe współpracują oni z instytucjami państwowymi, instytucjami pozarządowymi i organizacjami międzynarodowymi. Od 2013 roku w okresach trzyletnich realizowane były „Główne kierunki działalności edukacyjno-informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka oraz strategii równych szans w Policji”, a od 2019 roku – „Plan działalności edukacyjno-informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka w Policji na lata 2019-2020” oraz 2021-2023. W ramach tych kierunków szkoli się m.in. policjantów w zakresie praktycznych aspektów ochrony tzw. sygnalistów oraz walki ze środowiskową złąmową milczenia, a także o skutecznej reakcji na ujawnione lub domniemane przypadki tortur oraz innych form niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

Do standardowych zadań „Jednoosobowego Stanowiska do spraw ochrony praw człowieka” należało, m.in.:

- reprezentowanie Komendanta w krajowych i międzynarodowych przedsięwzięciach, związanych z ochroną praw i wolności człowieka, realizacją zasady równego traktowania i przestrzeganiem etyki zawodowej oraz w kontaktach z jednostkami organizacyjnymi Policji, komórkami organizacyjnymi, a także podmiotami i instytucjami spoza Policji oraz mediami, w tym zakresie,
- propagowanie praw człowieka, zasady równego traktowania i zasad etyki zawodowej w komórkach i jednostkach organizacyjnych Policji,
- współdziałanie z jednostkami i komórkami organizacyjnymi Policji oraz podmiotami pozapolicyjnymi w procesie opracowywania i aktualizowania koncepcji oraz narzędzi z zakresu ochrony praw człowieka, realizacji zasady równego traktowania oraz przestrzegania zasad etyki zawodowej w Policji,
- monitorowanie działań Komendy i jednostek organizacyjnych Policji pod kątem respektowania godności ludzkiej i przestrzegania praw człowieka, zasady równego traktowania i zasad etyki zawodowej, a także proponowanie rozwiązań mających na celu utrzymywanie wysokich standardów w tym zakresie oraz podejmowanie działań w przypadku ujawnienia przypadków ich naruszeń,
- opracowywanie, aktualizowanie i upowszechnianie materiałów edukacyjnych, także programów i planów doskonalenia zawodowego lokalnego, w zakresie systemowej ochrony praw człowieka, realizacji zasady równego traktowania oraz przestrzegania zasad etyki zawodowej w Policji,
- identyfikowanie potrzeb szkoleniowych w ramach doskonalenia zawodowego lokalnego, inicjowanie lub samodzielne prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych w ramach doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie przestrzegania praw człowieka, zasady równego traktowania oraz zasad etyki zawodowej w Policji,
- monitorowanie doniesień medialnych i informacji pochodzących ze źródeł służbowych, dotyczących stwierdzonych lub domniemanych przypadków

⁵⁹ Sieć pracuje w oparciu o krajowy model funkcjonowania policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka, ustanowionych przy komendantach wojewódzkich (Stołecznym Policji oraz przy Komendancie Centralnego Biura Śledczego Policji, Komendancie Biura Spraw Wewnętrznych Policji).

stosowania przez policjantów tortur lub innych form niehumanitarnego lub poniżającego traktowania oraz w przypadku ujawnienia takich zdarzeń, podejmowanie stosownych działań, w tym edukacyjno-szkoleniowych;

Z końcem 2017 r. wdrożono program szkoleniowy o nazwie „Przeciwdziałanie stosowaniu tortur”. Program zawiera zagadnienia tortur i zachowań przemocowych w aspektach psychologicznym i prawnym oraz moduł dotyczący kwestii przeciwdziałania torturom. Zawiera także zagadnienia „whistleblowingu”⁶⁰ i środowiskowej zmywy milczenia. Na szkoleniu omawiany jest protokół stambulski. Tematyka tortur jest poruszana podczas szkoleń prowadzonych przez policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka pn. „Prawa człowieka w zarządzaniu Policją”. W szkołach policyjnych funkcjonuje specjalistyczny przewodnik trenerski pn. „Służyć i chronić”, który wspomaga proces dydaktyczny ukierunkowany na kształtowanie pożądanych postaw i zachowań funkcjonariuszy. Następnie w miejsce warsztatów Systemu Wczesnej Interwencji wprowadzono „Warsztaty Pro-Aktywnego Przełożonego”, które realizowane były przez psychologów policyjnych oraz policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka i poruszały kwestie prewencji niehumanitarnych zachowań w Policji.

(akta kontroli: Tom III str. 7-24)

Biuro Kontroli KGP, na podstawie art. 6 ust. 3 oraz art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej, przeprowadziło w okresie objętym kontrolą pięć kontroli⁶¹ w zakresie użytkowania lub wykorzystania śpb przez funkcjonariuszy Policji. Nieprawidłowości dotyczyły m.in.:

- niedokonywania przez użytkowników „paralizatorów elektrycznych” kontroli stanu ich sprawności poprzez przeprowadzenie procedury tzw. „testu iskry”, co było niegodne z dyspozycją § 8 ust. 3 wytycznych nr 4 KGP,
- nieprzeprowadzeniu instruktażu dla bezpośrednich przełożonych policjantów, posiadających uprawnienia użytkowników „paralizatorów elektrycznych”, co było niezgodne z dyspozycją § 5 ust. 3 ww. wytycznych nr 4;
- rozbieżności pomiędzy wygenerowanym raportem z rejestru pracy „paralizatora elektrycznego”, a zapisami w ewidencji pobrania i zdania przedmiotów, przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej;

Ponadto na podstawie weryfikacji tematów kontroli wykazanych przez komendy wojewódzkie/Stołeczną Policji w Rocznych Planach Kontroli na lata 2019-2021 zidentyfikowano łącznie 54 kontrole, w których obszary objęte czynnościami kontrolnymi obejmowały m.in. problematykę związaną z użyciem lub wykorzystaniem śpb. Nieprawidłowości dotyczyły m.in.:

- nieopracowania w formie pisemnej rozwiązań organizacyjno-technicznych dotyczących aspektów organizacyjnych związanych z posiadaniem na wyposażeniu paralizatorów, stosownie do § 3 wytycznych nr 4 KGP,
- nieudzielenia bezpośrednim przełożonym użytkowników, osobom odpowiedzialnym za wydawanie, przyjmowanie i obsługę techniczną paralizatorów oraz zgrywanie, kopiowanie, przekazywanie i usuwanie materiału audio-wideo, instruktażu, w zakresie wiedzy teoretycznej, umożliwiającej sprawowanie nadzoru nad postępowaniem użytkowników, zgodnie z § 5 ust. 1-3 wytycznych nr 4 KGP.

(akta kontroli: Tom VII str. 1-534, Tom VIII str. 1-528)

⁶⁰ Zgodnie z definicją Międzynarodowej Organizacji Pracy – „raportowanie przez obecnych lub byłych pracowników o nielegalnych, niewłaściwych, niebezpiecznych lub nieetycznych praktykach pracodawców”.

⁶¹ Kontrole nt. „Prawidłowość realizacji zadań wynikających z procedur i sposobu sprawowania nadzoru nad postępowaniem policjantów lub innych wyznaczonych osób z przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, pozostającymi na wyposażeniu Policji” przeprowadzono w KPP w Krakowie oraz jednostkach podległych, KPP w Kartuzach, KPP w Zgierzu, KPP w Pabianicach oraz w Komendzie Miejskiej Policji w Sopocie.

5.2 Przyjmowanie, rozpatrywanie oraz załatwianie skarg obywateli i instytucji na działania Policji i zachowania Policjantów oraz nadzorowanie ich rozpatrywania przez jednostki Policji

W okresie objętym kontrolą do Policji wpłynęło w kategorii:

1) I Nieludzkie lub poniżające traktowanie 1034 skarg, w tym 1 813 zarzutów będących przedmiotem skarg rozpatrzono we własnym zakresie, z których siedem uznano za zasadne. Do prokuratury przekazano 727 zarzutów.

W kategorii I – Nieludzkie lub poniżające traktowanie w 2021 r. nastąpił wzrost w stosunku do 2020 r. skarg i zarzutów, potwierdzalność pozostała na tym samym poziomie. Natomiast w 2020 r. w stosunku do 2019 r. nastąpił spadek liczby skarg i zarzutów przy jednoczesnym wzroście ich potwierdzalności.

Sposób załatwienia (rozpatrzenia) poszczególnych zarzutów w ujęciu rocznym przedstawiał się następująco:

- stosowanie ŚPB – I połowa 2021 r. - 149 przypadków (67 zarzutów przekazano do prokuratury/sądu), w 2020 r. - 263 przypadki (69 zarzutów przekazano do prokuratury), w roku 2019 było to odpowiednio – 248 przypadków (77),
- stosowanie niedozwolonych metod fizycznych – I połowa 2021 r. – 75 przypadków (79 zarzutów przekazano do prokuratury/sądu), w roku 2020 - 154 przypadki (89 przekazano do prokuratury), w roku 2019 odpowiednio – 171 przypadków (107),
- przemoc psychiczna/zastraszanie – I połowa 2021 – 53 przypadki (38 zarzutów przekazano do prokuratury/sądu), w roku 2020 - 122 przypadki (41 zarzutów przekazano do prokuratury), w roku 2019 były to odpowiednio – 124 przypadki (39);

W tej kategorii nastąpił wzrost liczby zarzutów dotyczących stosowania ŚPB, natomiast spadek odnotowano w przypadku zarzutów dotyczących stosowania niedozwolonych metod fizycznych oraz przemocy psychicznej/zastraszania.

2) II Naruszenie prawa do wolności – 343 skargi, w tym 671 zarzutów zawartych w skargach rozpatrzono we własnym zakresie, z których jednaście uznano za zasadne. Do prokuratury/sądu przekazano 222 zarzuty.

W kategorii II Naruszenie prawa do wolności, w 2021 r. w stosunku do 2020 r. nastąpił wzrost liczby skarg i zarzutów przy jednoczesnym spadku ich potwierdzalności. Natomiast w 2020 r., w stosunku do roku 2019 r., nastąpił spadek liczby skarg i zarzutów, przy jednoczesnym wzroście ich potwierdzalności.

Zarzuty rozpatrzone zostały w następujący sposób:

- zasadność, legalność, prawidłowość zatrzymania - I połowa 2021 r. – 42 zarzuty (przekazano do prokuratury/sądu skargi zawierające 23 zarzuty), w 2020 r. - 111 zarzutów (przekazano do prokuratury, sądu skargi zawierające 48 zarzutów), w 2019 r. było to odpowiednio 118 (53),
- doprowadzenie do wytrzeźwienia – I połowa 2021 r. – 10 zarzutów (przekazano do prokuratury/sądu skargi zawierające 8 zarzutów), w 2020 r. - 36 zarzutów (przekazano do prokuratury/sądu skargi zawierające 14 zarzutów), analogicznie jak w 2019 r.,
- prawo do kontaktu z adwokatem – I połowa 2021 – 14 zarzutów (przekazano do prokuratury/sądu skargi zawierające cztery zarzuty), w 2020 r. - 26 zarzutów (przekazano do prokuratury/sądu skargi zawierające dwa zarzuty) w 2019 r. było to odpowiednio 26 (12);

W kategorii II - Naruszenie prawa do wolności nastąpił spadek liczby zarzutów dotyczących zasadności, legalności, prawidłowości zatrzymania oraz doprowadzenia do wytrzeźwienia.

(akta kontroli: Tom I str. 106-219, Tom IX str. 291-293)

Biuro Kontroli KGP prowadziło monitoring oraz nadzór w zakresie sposobu wyjaśniania przez przełożonych dyscyplinarnych okoliczności zaistnienia określonych kategorii wydarzeń nadzwyczajnych z udziałem policjantów i pracowników Policji, w tym m.in.:

- zdarzenia z bronią służbową – użycie broni służbowej, wykorzystanie broni służbowej, inne zdarzenia z bronią służbową,
- informacje dotyczące zdarzeń podczas konwojów i doprowadzeń lub zaistniałe w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych (dalej: PDOZ),
- zdarzenia medialne w zakresie kwestionowanego sposobu prowadzenia działań lub czynności przez funkcjonariuszy,
- zdarzenia związane z czynną napaścią na interweniujących policjantów lub innymi zachowaniami o podobnym charakterze,
- zdarzenia związane z podejrzeniem stosowania nieuzasadnionej przemocy w trakcie realizowanych interwencji policyjnych.

Od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. w BK KGP łącznie oceną lub monitoringiem objęto 1 398 zdarzeń z udziałem funkcjonariuszy.

(akta kontroli: Tom I str. 31-219, Tom III str. 4)

Powyżej opisane mechanizmy monitorowania uzupełniają czynności realizowane na podstawie decyzji nr 95 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania w Policji i Straży Granicznej „Wytucznych w zakresie zasad i trybu przekazywania informacji skargowych i pozaskargowych przez Policję oraz Straż Graniczną do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”. Biuro Kontroli KGP uzyskuje również informacje „pozaskargowe”, które przekazywane są do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Departamentu Kontroli Skarg i Wniosków MSWiA.

Informacje pozaskargowe podlegające przekazaniu do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Departamentu Kontroli Skarg i Wniosków MSWiA – to informacje o zdarzeniach, w których istnieje podejrzenie, że w wyniku działania lub zaniechania funkcjonariusza Policji w związku z pełnieniem obowiązków służbowych:

- nastąpiły: śmierć, próba samobójcza, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia innej osoby,
- doszło do naruszenia wolności seksualnej osoby (zgwałcenie, inne czynności seksualne),
- doszło do nieuzasadnionego użycia środków przymusu bezpośredniego, przemocy fizycznej lub psychicznej w stosunku do innej osoby.

Biuro Kontroli KGP prowadziło okresowe analizy ryzyka w stosunku do zdarzeń przedstawionych w zestawieniach informacji pozaskargowych, w szczególności takich, gdzie opis okoliczności wskazuje, że obrażenia ciała osób mogły powstać w wyniku bezprawnego działania funkcjonariuszy Policji. Analizie podlega w szczególności adekwatność środków zastosowanych przez kierownika jednostki Policji lub właściwych przełożonych w celu obiektywnego wyjaśnienia sprawy (względem istotności, charakterystyki i okoliczności zdarzenia), a także sposób monitorowania zdarzeń przez komórki kontroli Policji, w sytuacji gdy mają one charakter wydarzeń nadzwyczajnych. Jeżeli zdarzenie posiada wysoki stopień istotności, a adekwatność środków i procedur włączonych do jego wyjaśnienia jest

niska lub nie było ono objęte systemem monitorowania wydarzeń nadzwyczajnych do kierowników poszczególnych jednostek kierowana jest dodatkowa korespondencja o wyjaśnienie lub stanowisko w danej sprawie oraz przekazywanie kopii wybranej dokumentacji źródłowej, umożliwiającej stosowną weryfikację na poziomie Komendy Głównej Policji.

W 2019 r. do Biura Kontroli KGP łącznie przekazano 473 informacje pozaskargowe, w 2020 r. – 414 informacji pozaskargowych, w I połowie 2021 r. - 237 informacji pozaskargowych. Do dodatkowego monitorowania, na ww. określonych zasadach wytypowano 12 zdarzeń, zaistniałych w 2018 oraz 14 zdarzeń zaistniałych w 2019 r., 18 zdarzeń zaistniałych w 2020 r. oraz dziesięć zdarzeń zaistniałych w I połowie 2021 r.

Odnosnie zdarzeń dotyczących uciezek osób konwojowanych i doprowadzanych odnotowano: w 2019 r. - 217 oraz w 2020 r. -231.

Ponadto Biuro Kontroli KGP mając na uwadze regulacje zawarte w ww. decyzji nr 95 MSWiA, w 2018 r. wystąpiło do kierowników jednostek terenowych Policji o przekazywanie kopii korespondencji kierowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) oraz jego Pełnomocników Terenowych, w których organ ten prowadził własne interwencje w określonych sprawach. W okresie objętym kontrolą korespondencji w sprawach podejmowanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich, w których podjęta była kwestia użycia/wykorzystania środka przymusu bezpośredniego, odnotowano w 2019 r. - 9, w 2020 r. – 56, do I połowy 2021 r. - 13. Szczegółowemu badaniu w Komendzie Głównej Policji poddano sześć postępowań skargowych prowadzonych w latach 2019-2021, w tym pięć zakwalifikowanych do kategorii *Nieludzkie lub poniżające traktowanie* i jedno zakwalifikowano do kategorii *Naruszenie prawa do wolności*. Wszystkie poddane kontroli skargi zostały rozpatrzone terminowo przez uprawniony podmiot. Trzy skargi wpłynęły za pośrednictwem Rzecznika Praw Obywatelskich (na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich⁶² przekazano do KGP celem zbadania zasadności przedstawionych zarzutów), jedna skarga za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, dwie bezpośrednio wpłynęły do Komendy Głównej Policji. W KGP rozpatrzono wszystkie zarzuty zawarte w skargach oraz podjęto czynności w celu wyjaśnienia zarzutów (m.in. pobrano notatki służbowe, kopie rozliczeń podróży służbowej, nakazy przetransportowania, protokoły przekazania/przejęcia osoby ściganej). Zarzuty sformułowane w pięciu skargach przez skarżących, wobec policjantów realizujących czynności służbowe, uznano za bezzasadne. W jednym przypadku skargę pozostawiono bez rozpatrzenia na podstawie art. 221 § 3 kpa (skarżąca nie dostarczyła zgody syna, tj. nie uzupełniła braku formalnego).

(akta kontroli: Tom III str.7-8, Tom IX str. 139-245)

Zagadnienia związane z użyciem przez policjantów środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej, były przedmiotem poleceń i wytycznych kierowanych w szczególności do komend wojewódzkich/Stołecznej Policji.

W okresie objętym kontrolą Biuro Prewencji KGP kierowało do KWP/KSP, Komendanta Centralnego Biura Śledczego Policji, Dyrektora Biura Operacji Antyterrorystycznych KGP, Komendantów Szkół Policji zanonimizowane materiały otrzymane z Biura Kontroli KGP, obejmujące ustalenia w których ujawniono uchybienia w sposobie postępowania policjantów, związane z użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej. Celem takiego trybu postępowania było wykorzystywanie otrzymanych materiałów na potrzeby

⁶² Dz.U. z 2020 r., poz.627, ze zm.

prowadzonego doskonalenia zawodowego, omawiania przypadków w ramach prowadzenia zajęć dydaktycznych, zmierzając tym samym do uświadamiania funkcjonariuszy o istocie problemu nieumiejętnego korzystania z przysługujących uprawnień i realizacji nałożonych obowiązków. Prezentowanie takich przykładów, zdaniem Komendanta, miało zmierzać do profesjonalizacji działań i reagowania na nieprawidłowości, zarówno przez samych policjantów współpracujących w interwencjach, jak też przełożonych sprawujących nad nimi nadzór.

(akta kontroli: Tom III str. 9)

W zakresie identyfikowanych wątpliwości wyrażanych przez dowódców jednostek prewencji, Biuro Prewencji KGP opracowało w 2019 r. stanowisko, które następnie przesłano do KWP/KSP oraz szkół Policji. Obejmowało ono zagadnienia związane z przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (tzw. paralizatorów). Przypomniano przy tym o obowiązkach wynikających z wewnętrznych regulacji. Dla podniesienia poziomu wiedzy w zakresie właściwej obsługi paralizatorów pozostających na wyposażeniu Policji, zorganizowano w kwietniu 2019 r. szkolenie dla dwóch grup po 11 osób z uprawnieniami instruktora, wyznaczonych przez KWP/KSP oraz szkół Policji, którzy następnie wykorzystali zdobytą wiedzę w podległych im jednostkach w ramach prowadzenia doskonalenia zawodowego lokalnego.

Na potrzeby utrwalania w świadomości funkcjonariuszy, w tym przełożonych, aspektów rzetelnej i zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa realizacji obowiązków służbowych z obszaru śpb i broni palnej, korzystano także z wyników kontroli Departamentu Kontroli i Nadzoru MSWiA⁶³, których zakres tematyczny przekazano pismem wszystkim komendantom wojewódzkim/Stołecznemu Policji, Komendantowi CBŚP oraz Dowódcy CPKP BOA. W korespondencji zwrócono uwagę na potrzebę wzmocnienia nadzoru, a także wykorzystywania stwierdzonych uchybień w toku działań nadzorczych oraz lokalnego doskonalenia zawodowego, w celu eliminowania w przyszłości ewentualnych nieprawidłowości.

(akta kontroli: Tom III, str. 10, 50-51, 55-61)

5.3 Pomoc psychologiczna i prawna udzielana policjantom

W okresie objętym kontrolą w KGP nie odnotowano przypadków śmierci osoby bądź zranienia w następstwie użycia lub wykorzystania broni palnej służbowej, natomiast w całej formacji Policji odnotowano zdarzenia, w których następstwem użycia lub wykorzystania śpb lub broni palnej była:

- śmierć osoby (w 2019 r. - pięć osób, w 2020 r. - osiem osób, do 30 czerwca 2021 r. - trzy osoby),
- zranienie osoby (w 2019 r. - 119 osób, w 2020 r. - 136 osób, do 30 czerwca 2021 r. - 97 osób);

w tym użycia lub wykorzystania broni palnej służbowej odnotowano przypadki:

- śmierci osoby w wyniku użycia broni palnej służbowej (w 2019 r. - cztery osoby, w 2020 r. - dwie osoby, do 30 czerwca 2021 r. - jedna osoba),
- zranienia osoby w wyniku użycia broni palnej służbowej (w 2019 r. - 16 osób, w 2020 r. - sześć osób, do 30 czerwca 2021 r. - 11 osób),
- zranienia osoby w wyniku wykorzystania broni palnej służbowej (w 2019 r. - cztery osoby, w 2020 r. - pięć osób, do 30 czerwca 2021 r. - dwie osoby).

(akta kontroli: Tom III str. 8-9, Tom IX str. 264-266)

⁶³ Ujawniono m.in. nieprawidłowości polegające na: umieszczeniu w wykazie osób upoważnionych do pobierania urządzeń osoby nieposiadającej zaświadczenia o złożeniu z wynikiem pozytywnym egzaminu z zakresu wiedzy i umiejętności nt. posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej; nie zgraniu materiału audiowizualnego niezwłocznie po zakończonej służbie; umieszczeniu w sporządzonej dokumentacji (notatce i notatniku służbowym) informacji o liczbie użyciu paralizatora niezgodnie z faktycznym przebiegiem służby; niedokonywaniu kontroli stanu sprawności urządzeń podczas ich pobierania do służby poprzez przeprowadzenie testu iskry.

Spośród wskazanej liczby zdarzeń ze skutkiem śmiertelnym, na podstawie okoliczności interwencji, związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy użyciem śp. lub broni palnej, a śmiercią osoby, na dzień zakończenia czynności kontrolnych potwierdzono w ośmiu przypadkach⁶⁴. Pozostałe przypadki są w dalszym ciągu wyjaśniane w ramach toczących się postępowań przygotowawczych lub sądowych.

(akta kontroli: Tom IX str. 264-266)

W okresie objętym kontrolą psychologów z Wydziału Psychologów Policyjnych Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej KGP, na poziomie centralnym, nie udzielali pomocy psychologicznej funkcjonariuszom w trybie art. 10 ustawy o śp. Natomiast w całej formacji Policji udzielono łącznie pomocy 133 osobom⁶⁵.

(akta kontroli: Tom IX str. 266)

Liczba policjantów pokrzywdzonych przestępstwem określonym w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny⁶⁶ wynosiła:

- z art. 222 § 1 (naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza) w 2019 r. - 4 100, w 2020 r. - 4 017, I połowa 2021 r. - 2 311 funkcjonariuszy do stwierdzonych przestępstw w 2019 r. - 3 114, w 2020 r. - 3 056, I połowa 2021 r. - 1 711,
- z art. 223 § 1 (czynna napaść na Policjanta) w 2019 r. - 225, w 2020 r. - 237, I połowa 2021 r. - 130 funkcjonariuszy do stwierdzonych przestępstw w 2019 r. - 149, w 2020 r. - 166, I połowa 2021 r. - 78,
- z art. 223 § 1 (w związku z pełnieniem obowiązków służbowych przez Policjanta) w 2019 r. - 115, w 2020 r. - 127, I połowa 2021 r. - 65 do stwierdzonych przestępstw w 2019 r. - 78, w 2020 r. - 80, w 2021 r. 45,
- z art. 223 § 2 (jeżeli w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza) - w 2019 r. - 2, w 2020 r. -10, I połowa 2021 r. - 1, w stosunku do stwierdzonych przestępstw w 2019 r. - 2, w 2020 r. - 6, I połowa 2021 r. - 1⁶⁷.

(akta kontroli: Tom IX str. 266-267)

Na mocy regulacji prawnych zawartych w ustawie z dnia 14 sierpnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach dotyczących wsparcia służb mundurowych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, o zmianie ustawy o Służbie Więziennej oraz niektórych innych ustaw⁶⁸, w ustawie o Policji dodano art. 66b, który przewiduje możliwość udzielenia policjantowi pokrzywdzonemu przestępstwem, o którym mowa w art. 222, art. 223 lub art. 226 kk w związku z wykonywaniem czynności służbowych, ochrony prawnej realizowanej przez radców prawnych lub adwokatów albo zwrot kosztów tej ochrony, w przypadku braku możliwości jej zapewnienia. Ochronę prawną zapewnia jednostka organizacyjna Policji, w której policjant pokrzywdzony przestępstwem pełni służbę.

Obowiązujące w przedmiotowym zakresie regulacje prawne nie nakładają na policjanta obowiązku zgłaszania właściwemu przełożonemu faktu udziału w tych postępowaniach jako świadek lub pokrzywdzony, jak również obowiązku pozyskiwania i ewidencjonowania przez właściwe jednostki organizacyjne Policji danych w tym zakresie.

W okresie od wejścia w życie ustawy o szczególnych rozwiązaniach dotyczących wsparcia służb mundurowych do czasu zakończenia kontroli z możliwości zwrotu

⁶⁴ 2019 r. – 4 przypadki, 2020 r. – 3 przypadki, 2021 r. – 1 przypadek.

⁶⁵ 2019 r. – 40 osób, 2020 r. – 62 osoby, do 30.06.2021 r. – 31 osób.

⁶⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm. (dalej: kk).

⁶⁷ Dane statystyczne za lata 2019 - I połowa 2021 r. w zakresie przestępstw stwierdzonych i liczby osób pokrzywdzonych z kwalifikacji prawnej art. 222, 223 i 226 kk.

⁶⁸ Dz.U. z 2020 r., poz. 1610.

kosztów poniesionych na ochronę prawną skorzystał jeden funkcjonariusz z KMP w Legnicy. Policjant złożył wniosek o zwrot kosztów poniesionych na ochronę prawną 30 marca 2021 r. W dniu 16 czerwca 2021 r. zgodnie z załączonymi fakturami dokumentującymi usługi prawne, dokonano zwrotu poniesionych przez niego wydatków w wysokości 8 047,49 zł;

Odnotowano łącznie 14 wniosków złożonych przez policjantów, którzy zwracali się do przełożonych o udzielenie bezpłatnej obsługi prawnej w ramach toczących się postępowań karnych, w których występowali oni w charakterze pokrzywdzonych przestępstwem typizowanym w art. 222, art. 223 lub art. 226 kk, z tego:

- dwóch funkcjonariuszy z KPP w Wodzisławiu Śląskim (KWP Katowice),
- czterech funkcjonariuszy KP Mszana Dolna, KPP w Limanowej (KWP Kraków),
- dwóch funkcjonariuszy z KPP w Elku (KWP Olsztyn),
- jednego funkcjonariusza z KPP w Braniewie (KWP Olsztyn),
- jednego funkcjonariusza z KMP w Olsztynie (KWP Olsztyn),
- dwóch funkcjonariuszy z KPP w Ustrzykach Dolnych (KWP Rzeszów),
- dwóch funkcjonariuszy KP w Bystrzycy Kłodzkiej, KPP w Kłodzku (KWP Wrocław).

(akta kontroli: Tom IX str. 267-268)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

CENA CZĄSTKOWA

Komendant Główny Policji wdrożył mechanizmy i rozwiązania mające zapewnić prawidłowość realizacji zadań przez funkcjonariuszy z wykorzystaniem śpb. W tym celu prowadzono akcje informacyjne (m.in. publikując wytyczne, opinie i stanowiska prawne). Prawidłowość stosowania śpb była też przedmiotem poleceń i wytycznych kierowanych do jednostek terenowych. Wdrożony system zapobiegający nieprawidłowemu stosowaniu śpb nie był jednak w pełni skuteczny, na co wskazywały wyniki kontroli przeprowadzanych przez komórki kontrolne Policji, w których ustalono m.in. nieprawidłowości związane z dysponowaniem paralizatorami. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Komendy Głównej Policji w zakresie przyjmowania i rozpatrywania skarg zaliczonych do kategorii niehumanitarnego lub poniżającego traktowania oraz naruszeń praw i wolności. Podejmowane były właściwe czynności, mające na celu wyjaśnienie zarzutów podnoszonych w skargach. Nie stwierdzono nieprawidłowości w przedmiocie organizacji przyjmowania, terminowości oraz sposobu rozpatrywania skarg. W przypadku podejrzenia naruszenia przez funkcjonariuszy dyscypliny służbowej w zakresie nieprawidłowego użycia śpb Policja wszczęła w stosunku do funkcjonariuszy postępowania dyscyplinarne. W przypadku uznania winy policjantów wymierzano im kary dyscyplinarne przewidziane w art. 134 lub 134c ustawy o Policji.

IV. Uwagi i wnioski

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, działając na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, odstąpiła od formułowania wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

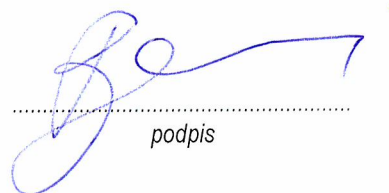
Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 17 grudnia 2021 r.

Prezes
Najwyższa Izba Kontroli
Marian Banaś

podpis

